

Vlaams
Parlement

stuk **2185** (2013-2014) – Nr. 12
ingediend op 26 februari 2014 (2013-2014)

Nota van de Vlaamse Regering

Groenboek Zesde Staatshervorming

Gedachtewisseling

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door mevrouw Tinne Rombouts

*Samenstelling van de commissie:**Voorzitter:* de heer Jos De Meyer.*Vaste leden:*

de heren Lode Ceysens, Jos De Meyer, mevrouw Tinne Rombouts, de heer Jan Verfaillie;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heren Jan Penris, Stefaan Sintobin;
de heren Karlos Callens, Marc Vanden Bussche;
mevrouw Els Robeyns, de heer Jurgen Vanlerberghe;
de dames Tine Eerlingen, Danielle Godderis-T'Jonck;
de heer Peter Reekmans;
de heer Dirk Peeters.

Plaatsvervangers:

de heren Robrecht Bothuyne, Jan Durnez, Marc Van de Vijver, Johan Verstreken;
de heren Pieter Huybrechts, Chris Janssens, mevrouw Marleen Van den Eynde;
mevrouw Lydia Peeters, de heer Bart Tommelein;
de heren Marcel Logist, Bart Martens;
de heer Matthias Diependaele, mevrouw Lies Jans;
mevrouw Patricia De Waele;
de heer Hermes Sanctorum.

Stukken in het dossier:

2185 (2013-2014) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering
– Nr. 2 t.e.m. 11: Verslagen over gedachtewisseling

INHOUD

I. Toelichting door minister-president Kris Peeters	4
1. BIRB.....	4
2. Pachtwet.....	5
3. Landbouwrampenfonds	5
4. Dierenwelzijn.....	5
II. Gedachtewisseling met de Vlaamse administratie.....	6
1. BIRB, pacht en Landbouwrampenfonds	6
1.1. Inleiding.....	6
1.2. Bespreking	8
2. Dierenwelzijn.....	10
2.1. Inleiding.....	10
2.2. Bespreking	12
III. Hoorzitting over BIRB, pacht en Landbouwrampenfonds.....	15
1. Uiteenzetting door de SALV	15
2. Bespreking.....	17
IV. Hoorzitting over dierenwelzijn	18
1. Dierenwelzijn in de Europese context	18
1.1. Uiteenzetting door de heer Herman Claeys	18
1.2. Bespreking	20
2. Reflecties over het groenboek Zesde Staatshervorming	21
2.1. Uiteenzetting door de dienst Dierenwelzijn van de FOD Volksgezondheid	21
2.2. Uiteenzetting door de SALV	23
2.3. Uiteenzetting door GAIA.....	24
2.4. Uiteenzetting door de Raad voor Dierenwelzijn	26
2.5. Bespreking	27
Gebruikte afkortingen	33

Op 16 oktober en 4 december 2013 en op 15 en 22 januari 2014 besprak de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid het groenboek Zesde Staatshervorming.

Op 16 oktober 2013 gaf minister-president Kris Peeters toelichting bij de landbouw-gerelateerde bevoegdheden uit het groenboek.

Op 4 december 2013 organiseerde de commissie een gedachtewisseling met vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse administraties: de heer Jules Van Liefferinge, secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij, mevrouw Evi Vervueren, jurist-beleidsadviseur bij de afdeling Organisatie en Strategisch Beleid van het Departement Landbouw en Visserij, de heer Noël Van Ginderachter, administrateur-generaal van het Agentschap voor Landbouw en Visserij, en specifiek voor het onderdeel dierenwelzijn ook met de heer Jean-Pierre Heirman, secretaris-generaal van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie.

Op 15 januari 2014 hoorde de commissie de heer Koen Carels, secretaris, en de heer Piet Vanthemsche, voorzitter, van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, over het SALV-advies over de onderdelen BIRB, pacht en Landbouwrampenfonds van het groenboek.

Op 22 januari 2014 organiseerde de commissie een hoorzitting over het onderdeel dierenwelzijn met een aantal externe actoren: de heer Herman Claeys, veterinaire attaché bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU; de heer Eric Van Tilburgh, celhoofd Dierenwelzijn bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu; de heer Koen Carels, secretaris, en de heer Piet Vanthemsche, voorzitter, van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij; de heer Michel Vandebosch, voorzitter van GAIA; en de heer Dirk Lips, voorzitter van de Raad voor Dierenwelzijn.

I. TOELICHTING DOOR MINISTER-PRESIDENT KRIS PEETERS

Minister-president *Kris Peeters* schetst dat in het voorstel van bijzondere wet met betrekking tot de zesde staatshervorming vier materies worden vermeld die nauw aansluiten bij het huidige Vlaamse landbouwbeleid, namelijk het Belgisch Interventie- en Restitutiebureau, de pacht, het Landbouwrampenfonds en het dierenwelzijn.

1. BIRB

De opdrachten van het BIRB zullen deel uitmaken van het gewestelijk landbouwbeleid, licht de minister-president toe. Het BIRB staat in voor de uitbetaling van financiële tegemoetkomingen aan economische marktdeelnemers die geen landbouwproducent zijn, en voor de controle op die uitgaven. Het gaat hier concreet over exportsubsidies, restituties, interventiemaatregelen of andere steunmaatregelen. Daarnaast maakt het BIRB in het verlengde van de geldende EU-marktordeningen de nodige certificaten op om de in- en uitvoer van landbouwproducten van niet-bijlage I-producten mogelijk te maken. Het BIRB is een overheidsinstelling met rechtspersoonlijkheid en is erkend als betaalorgaan door de Europese Commissie. Op Europees niveau wordt gewerkt met boekhoudkundige jaren die van start gaan op 16 oktober. Daarom zal ernaar gestreefd worden om de overdracht te laten ingaan op 16 oktober 2014.

Naar aanleiding van de overdracht van deze opdrachten, zullen de federale overheid en de gewesten met elkaar overleg plegen om de coördinerende instantie aan te duiden voor het overmaken van bepaalde gegevens aan de Europese Unie en voor het bevorderen van de geharmoniseerde toepassing van de communautaire voorschriften. Het zal daarnaast volgens de minister-president zeer belangrijk zijn om vanaf de regionalisering van de

opdrachten van het BIRB een goede samenwerking tussen de drie gewesten uit te werken. De Europese Unie eist bijvoorbeeld dat er een formele coördinerende instantie voorzien wordt indien meerdere betaalorganen in een land instaan voor hetzelfde type uitbetalingen. Deze coördinerende instantie bestaat vandaag al om de coördinatie tussen ALV (het Vlaamse betaalorgaan) en het Waalse betaalorgaan te verzekeren. Vandaag speelt de FOD Economie hierin ook nog een coördinerende rol. In de toekomst zal de coördinerende instantie uitgebreid worden qua taken, maar is het niet langer nodig dat de FOD Economie deel uitmaakt van deze instantie. Het intergewestelijk samenwerkingsakkoord ter zake zal herzien worden.

In het voorstel van bijzondere financieringswet wordt bepaald dat de lasten uit het verleden van het BIRB niet worden overgedragen aan de gewesten. De minister-president juicht deze regeling toe, aangezien het BIRB partij is in een aantal hangende rechtsgeschillen met mogelijk vrij grote financiële gevolgen.

2. Pachtwet

Momenteel behoren de bepalingen betreffende pachtwetgeving en veepacht tot de residuaire bevoegdheden van de federale overheid. In de praktijk nemen de gewesten al in belangrijke mate verschillende taken met betrekking tot de pachtwetgeving op, verduidelijkt de minister-president. In het samenwerkingsakkoord van 27 oktober 2006 hebben de federale Staat en de gewesten immers gesteld dat, hoewel de Pachtwet een federale bevoegdheid is, de opdrachten die in de Pachtwet aan de overheid worden toebedeeld, zoals de uitvoering van de wet tot beperking van de pachtprijzen en de vaststelling van de maximale rentabiliteitsoppervlakte, bevoegdheden van de gewesten zijn. De redenering hierbij is dat de expertise op het gebied van de opdrachten die de Pachtwet aan de overheid toevertrouwt sinds de regionalisering van het gros van het landbouwbeleid in 2001 binnen de gewesten zit. De huidige formele bevoegdheidsoverdracht is dan ook een logisch sluitstuk, meent de minister-president.

3. Landbouwrampenfonds

De financiële tegemoetkoming naar aanleiding van schade veroorzaakt door landbouwrampen zal eveneens een gewestelijke bevoegdheid worden. De Raad van State gaf de aanbeveling om deze bepaling zo te verduidelijken dat ook de eigenlijke erkenningen van deze rampen aan de gewesten overgedragen zullen worden, wat inderdaad de bedoeling van de bijzondere wetgever is. De Nationale Kas voor Rampenschade werd opgericht bij de wet van 12 juli 1976 betreffende het herstel van zekere schade veroorzaakt aan private goederen door natuurrampen. De Nationale Kas voor Rampenschade is een sui-generis-instelling onder gezag van de minister van Financiën. Binnen deze kas werden twee fondsen geopend, namelijk het Nationaal Fonds voor Algemene Rampen en het Nationaal Fonds voor Landbouwrampen. De bijzondere wetgever stelt dat de activiteiten van het Nationaal Fonds voor Landbouwrampen passen binnen de bevoegdheid van de gewesten op het gebied van landbouwbeleid en dat de federale overheid dit stop zal zetten. De federale staat blijft bevoegd voor landbouwrampen die zich hebben voorgedaan tot 1 juli 2014. Vanaf 1 juli 2014 zullen de gewesten bevoegd zijn voor het vaststellen en vergoeden van de schade op hun grondgebied die veroorzaakt werd door landbouwrampen. Het Nationaal Fonds voor Landbouwrampen zal blijven instaan voor de vergoeding van schade veroorzaakt door een landbouwramp die heeft plaatsgevonden voor die datum.

4. Dierenwelzijn

De aangelegenheid van het dierenwelzijn wordt toegewezen aan de gewesten. Dat houdt in dat het beleid en de controles betreffende dierenwelzijn overkomen naar de gewesten, licht de minister-president toe. De federale overheid blijft bevoegd voor de normering en de daarop toepasbare controle op het gebied van de diergezondheid. De meeste welzijns-

eisen binnen de landbouwsector worden momenteel gesteld in de kalversector, de varkenssector, de sector van de leghennen en de vleeskippensector. In de toelichting bij de bijzondere wet wordt de Raad voor Dierenwelzijn met zijn adviserende opdracht opgeheven. Desgevallend kan een analoge Vlaamse raad een plaats krijgen in het kader van een strategische adviesraad op Vlaams niveau.

De aangelegenheden fokkerijbeleid en dierenwelzijn worden best samengevoegd om tot een grotere homogeniteit van de bevoegdheidsverdeling te komen. Ook omdat een aangepast fokkerijbeleid positieve gevolgen heeft voor dierenwelzijn en omgekeerd, vanuit de bevoegdheid dierenwelzijn aanbevelingen gedaan kunnen worden voor een met dierenwelzijn rekening houdend fokkerijbeleid. Het lijkt de minister-president ook het meest efficiënt om voorlichting, wetgeving en onderzoek, demonstratie en het investeringsbeleid in verband met dierenwelzijn samen te bundelen, om een zo effectief mogelijk beleid te kunnen voeren.

De minister-president verwijst nog naar het overzicht van alle initiatieven die op Vlaams niveau inzake dierenwelzijn werden genomen door het beleidsdomein Landbouw en Visserij en stelt een overzichtsdocument ter zake ter beschikking van de leden. Vele Vlaamse activiteiten hebben tot gevolg gehad dat ook op federaal niveau actie is ondernomen. Dierenwelzijn is een actueel onderwerp, merkt de minister-president op. Hij besluit met de verwachting dat het overzicht van de door het landbouwbeleid geleverde inspanningen inzake dierenwelzijn een bijdrage levert voor het debat en de discussie zal worden gevoerd met steekhoudende argumenten.

II. GEDACHTEWISSELING MET DE VLAAMSE ADMINISTRATIE

1. BIRB, pacht en Landbouwrampenfonds

1.1. Inleiding

De heer *Jules Van Liefferinge* schetst dat het groenboek tot stand kwam op initiatief van de Vlaamse Regering. Het wordt in het Vlaams Parlement, de adviesraden en het middenveld besproken als voorbereiding voor de nieuwe Vlaamse Regering. De minister-president gaf de DAR de opdracht om op basis van het Vlinderakkoord een werkschema uit te werken. Er werden een tachtigtal thema's in het groenboek opgenomen en aan de diverse beleidsdomeinen toegewezen. Dat werd in een model gegoten waarbij de juridische aspecten, het personeel, de middelen, IT, gebouwen, de onduidelijkheden bij overdracht, de nood aan samenwerking en de inkanteling aan bod kwamen.

De toewijzing van de 80 thema's gebeurde op basis van de vertrouwddheid van een beleidsdomein met de bevoegdheid, dus de aanwezige knowhow, de betrokkenheid bij de huidige federale bevoegdheid enzovoort. Pacht, dierenwelzijn, het Belgisch Interventie- en Resitutiebureau en het Landbouwrampenfonds werden toegewezen aan het beleidsdomein Landbouw en Visserij. Er werd onmiddellijk contact gelegd met het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie om als gelijkwaardige partners dierenwelzijn te behandelen, want de kennis daarover zit bij beide beleidsdomeinen, geeft de spreker mee. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij is ook betrokken bij andere thema's zoals het Algemeen Rampenfonds en het prijzenbeleid, licht de heer Van Liefferinge toe.

Binnen de Vlaamse administratie is er een taskforce Zesde Staatshervorming actief, schetst de spreker. Die bestaat uit de betrokken leidende ambtenaren en wordt geleid door de secretaris-generaal van de DAR. De thema's die hier op de agenda staan, zijn toegewezen aan het hoofdstuk Sociaal-economisch beleid, waarvoor de secretaris-generaal van EWI de leiding had. Op federaal niveau deed de Kanselarij de coördinatie. Per themacluster

was er federaal-regionaal overleg via de Kanselarij en de DAR. Er startte ook informeel overleg om het groenboek zo accuraat mogelijk te maken. De werkzaamheden met het federale niveau verliepen vlotter van zodra er wetteksten beschikbaar waren. Momenteel zijn er nog een aantal onduidelijkheden en leemtes die nog verder zullen moeten worden uitgeklaard, besluit de heer Van Liefferinge.

Mevrouw *Evi Vervueren* licht toe dat het BIRB nu in artikel 6, §1, V, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen is ingeschreven als een uitzondering op de gewestelijke landbouwbevoegdheden. De gewesten hebben een gegarandeerde en significante vertegenwoordiging en kunnen nu al opdrachten toekennen aan het BIRB. Deze uitzondering wordt geschrapt. De bijzondere financieringswet bepaalt dat de lasten van het verleden federaal zullen blijven. Dat is positief, aangezien het BIRB partij is in een aantal hangende rechtsgedingen. Het BIRB is een overheidsinstelling met rechtspersoonlijkheid en is erkend als betaalorgaan door de Europese Commissie. Het staat onder toezicht van de federale minister van Middenstand en Landbouw.

De federale opdrachten van het BIRB zijn de uitbetaling van en controle op exportsubsidies, restituties, interventies en steunmaatregelen voor marktdeelnemers die geen primaire producent zijn. Het staat ook in voor de opmaak van de Europees voorgeschreven certificaten voor de in- en uitvoer van landbouwproducten en niet-bijlage I-producten, in het verlengde van de geldende EU-marktverordeningen. Ze staat ook in voor de uitvoering van het Belgische programma voor de minstbedeelden, schetst de spreker.

Het BIRB beschikt over een budget van 13,1 miljoen euro voor personeel, werking en gebouwen. Er is een reserve van 6 miljoen euro die als bedrijfskapitaal wordt beschouwd. Het personeel bestaat uit 93 vte voor Vlaanderen.

De Vlaamse overheid regelt de overgangsperiode tussen 1 juli 2014 en 15 oktober 2014, om zich te aligneren op het Europese begrotingsjaar dat loopt tot 15 oktober. De rest van de overgangsperiode tot aan het koninklijk besluit houdende de nominatieve overdracht van het personeel loopt tot na 1 januari 2015. Er moet ook worden voorzien in een intergewestelijke coördinerende instantie zoals voorgeschreven door Europese verordeningen, omdat er in België meer dan een betaalorgaan zal zijn. Binnen het Agentschap voor Landbouw en Visserij is men al bezig met de aanpassing van het IT-systeem en de nodige processen, de uitbreiding van de erkenning als betaalorgaan en de afstemming met de andere gewesten.

Het Landbouwrampenfonds is een fonds onder de Nationale Kas voor Rampenschade. Daaronder bevindt zich naast het Landbouwrampenfonds ook het Fonds voor Nationale Rampen. De erkenning van beide soorten rampen gebeurt door de ministerraad. Een erkenning van een algemene ramp gebeurt op voordracht van de minister van Binnenlandse Zaken, een erkenning van een landbouwramp op voordracht van de minister bevoegd voor Landbouw. Deze fondsen behoren nu tot de residuaire bevoegdheid van de federale overheid. In de nieuwe bevoegdheidsverdeling wordt het Landbouwrampenfonds een gewestelijke landbouwbevoegdheid. Het Algemeen Rampenfonds komt in een nieuw artikel van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen. Beide fondsen blijven dus gesplitst. De federale overheid blijft bevoegd voor de financiering van de schade veroorzaakt voor 30 juni 2014. Sinds 2007 zijn de meeste natuurrisico's wettelijk opgenomen in de brandverzekeringen waardoor het aandeel uitbetalingen ten aanzien van landbouwers in het Algemeen Rampenfonds sterk is toegenomen. Voor Vlaanderen zijn de cijfers nog meer uitgesproken: na 2007 werd 84 percent van de vergoedingen uitbetaald aan landbouwers.

Wegens de complexiteit en de specificiteit van de procedures zijn afspraken nodig tussen de gewesten en federale diensten om tot een naadloze overdracht te komen. Men streeft naar een vlotte samenwerking tussen beide fondsen en er is ook aandacht voor de continuïteit van het beleid vanaf 1 juli 2014. Voor de rechtsonderhorigen kan het zeer complex worden, merkt mevrouw Vervueren op. Een ramp kan voor 1 juli 2014 beginnen maar erna eindigen. In dat geval zijn twee overheidsniveaus verantwoordelijk voor de erkenning en uitbetaling van de ramp.

Er wordt ook ingezet op een coherent gemeenschappelijk landbouw- en staatssteunbeleid. In het kader van de Europese staatssteunregels geldt voor landbouwers de verplichting om zich te verzekeren voor de meest voorkomende natuurrisico's. Als dat niet gebeurt, wordt de uitbetaalde vergoeding met de helft gekort.

Enkel de conceptuele bevoegdheid van de pachtwetgeving is nog federaal, schetst de spreker. In de praktijk wordt die niet meer uitgeoefend sinds 1988. De laatste detailwijziging dateert van 2003. In 2006 werd een samenwerkingsakkoord gesloten tussen de federale staat en de gewesten die het beleid voor onder meer de vaststelling van de maximale rentabiliteitsoppervlakte, de uitvoering van de wet tot de beperking van de pacht prijzen en de delegatieregelingen in uitvoering van de Pachtwet aan de gewesten toewijst. Doel was de expertise te volgen, die door de Lambertmontakkoorden naar de gewesten was verschoven. Het is een aanpassing van het wetgevend kader aan de praktijk. De pacht wordt in de toekomst een uitdrukkelijk aan de gewesten toegewezen bevoegdheid, zowel de regels inzake pacht als veepacht. Er is niet in een specifieke financiële regeling voorzien waardoor de algemene verdeelsleutel van toepassing is. Er zal geen overdracht van personeel zijn aangezien het federale niveau op dit vlak niet meer actief was.

1.2. *Bespreking*

Mevrouw *Tinne Rombouts* stelt vast dat er in het BIRB 93 vte voor Vlaanderen zijn tewerkgesteld. De werking is dus in de praktijk al gesplitst. Zijn deze 93 vte vandaag op federaal niveau actief voor Vlaanderen en komen deze allen over? Kan Vlaanderen rekenen op de aanwezige expertise? Zijn deze mensen bereid om de overstap te maken?

Het belangrijkste bij de overdracht van het Landbouwrampenfonds is dat de continuïteit verzekerd blijft. Zullen er in de toekomst voor risicobeheersing in de land- en tuinbouw meer mogelijkheden zijn die los staan van de overdracht? Is er zicht op de middelenoverdracht? Geldt dat ook voor bijvoorbeeld de middelen van de Nationale Loterij?

De pachtwetgeving is belangrijk omdat grond een belangrijk productie-element is, stipt mevrouw Rombouts aan. Het lid is tevreden dat de continuïteit verzekerd is.

De heer *Jurgen Vanlerberghe* heeft begrepen dat de zesde staatshervorming voorlopig geen koerswijziging van het federaal gevoerde beleid zal inhouden. Het lid vraagt of dat ook impliceert dat er volgens de administratie geen koerswijzigingen nodig zijn. Of bestaat er een verlanglijst van wijzigingen in de regelgeving?

De heer *Jos De Meyer* specificeert dat de bevoegdheden pas in de volgende legislatuur worden overgeheveld en het zal dus de volgende regering zijn die eventueel bepaalt of er al dan niet continuïteit van het beleid zal zijn.

De heer *Jurgen Vanlerberghe* repliceert dat als een staatshervorming wordt doorgevoerd, men van de administratie ook mag verwachten dat die beleidsvoorbereidend werk levert.

Mevrouw *Tine Eerlingen* gaat op dat punt voort en stelt vast dat er voorlopig van een continu beleid wordt uitgegaan. Zal de administratie een aantal voorstellen tot verandering uitwerken? Of wordt er gewacht met nieuwe voorstellen tot alles overgedragen is? Uit het groenboek bleek volgens het lid dat er twijfel was over de uitgaven van de voorbije jaren. Zullen de middelen die overkomen voldoende zijn?

Hoe ziet men het coördinerende betaalorgaan? Is dat een theoretische instantie of gaat dit een apart orgaan zijn met mensen en middelen? Kan dit worden verduidelijkt?

Zijn er mogelijkheden in het kader van het Landbouwrampenfonds en het GLB om het pakket in verband met de risicobeheersing en -verzekeringen uit te breiden?

De heer *Jos De Meyer* wil weten wat de criteria zijn voor de verdeling van de middelen en het personeel.

De heer *Jules Van Liefferinge* stelt dat de overdracht van het personeel van het BIRB cijfermatig moeilijk meetbaar was. Het was moeilijk om na te gaan welke expertise, die na overdracht in Vlaanderen nodig zal zijn, federaal actief is. Het theoretisch model gaat uit van het personeelsplan, de taalcode van de personeelsleden en de afgesproken verdelingen. Er zullen een aantal mensen met expertise overkomen, maar een aantal zal waarschijnlijk liever niet worden overgedragen. Deze laatsten zullen moeten worden vervangen na een vrijwilligersoproep. De heer Van Liefferinge meent dat er behoorlijk wat expertise zal overkomen, maar er waren al goede contacten van Vlaanderen met het BIRB van voor de start van de staatshervorming.

Er bestaat een overeenkomst tussen de federale taskforce en de Vlaamse om te werken met een voorhoedesysteem. Federale ambtenaren komen vervroegd over om de informatiedoorstroming tussen beide niveaus te verzorgen en Vlaamse ambtenaren gaan vooraf meedraaien binnen de federale diensten. Het verlies aan kennis zal daardoor beperkt zijn of kennis kan worden opgebouwd.

Er wordt in het groenboek voor de landbouwbevoegdheden op voorlopige continuïteit gehamerd omdat de SERV er in zijn advies op wees dat het belangrijk is dat die van bij het begin van de overdracht zou zijn verzekerd. Daarna zal op basis van de nieuwe beleidsverklaring het beleid worden aangepast, stelt de heer Van Liefferinge. Er werd ook rekening gehouden met de beslissing van de Vlaamse Regering van september 2013 in verband met de herstructurering van het beleidsdomein Landbouw en Visserij. Het eigen dienstencentrum moet voortaan samenwerken met een ander dienstencentrum. Dat is een belangrijke structurele wijziging. Er is voor de volgende legislatuur voorzien in een fusie tussen het Departement Landbouw en Visserij en het Agentschap voor Landbouw en Visserij. Deze operatie qua moeilijkheidsgraad is even groot als de wijzigingen door de staatshervorming, merkt de spreker op.

In het groenboek werden de koerswijzigingen beperkt door het advies van de SERV en de eigen structurele wijzigingen. De zesde staatshervorming zal er wel toe leiden dat er in de beginfase erg efficiënt moet worden gewerkt. De middelen zullen schaars zijn. Pas daarna kunnen er aanpassingen worden doorgevoerd. Alle leidende ambtenaren zijn momenteel bezig met de voorbereiding van het document dat na de verkiezingen bij de formateur wordt neergelegd ter voorbereiding van het regeerakkoord. Dat document bevat een aantal beleidsaanbevelingen. Men tracht om efficiëntiewinsten te boeken door horizontaal, over de beleidsdomeinen heen, meer geïntegreerd te werken.

In PDPO III is vanaf 2017 risicobeheer opgenomen, verduidelijkt de spreker. Er wordt gewacht op de effectieve uitvoering van de zesde staatshervorming om de bevoegdheid van het Algemeen Rampenfonds en het Landbouwrampenfonds te kunnen combineren met de Europese eisen betreffende risicoverzekering.

Op 1 juli 2014 worden de bevoegdheden overgedragen. De middelen komen pas vanaf 1 januari 2015 in Vlaamse handen. Waarschijnlijk zal in die tussenperiode de Inspectie van Financiën op federaal niveau de controle uitvoeren en goed beheer waarborgen. Het is moeilijk om voor die datum de wet- en regelgeving te wijzigen, stipt de spreker aan.

Het betaalorgaan moet worden afgebakend binnen de bestaande structuur, verduidelijkt de heer Van Liefveringe. Het mag geen bijkomende structuur worden.

De heer *Noël Van Ginderachter* deelt mee dat de activiteiten van het BIRB op dit ogenblik zeer beperkt zijn omdat er geen interventie of restitutie is. De actie voor minstbedeelden wordt vanaf 2014 Europees geen landbouwbevoegdheid meer.

Er moet voor gezorgd worden dat er vanaf 1 juli 2014 kan worden betaald, benadrukt de spreker. De betaalfunctie en de erkenning van de BIRB-activiteiten zijn in voorbereiding. Bedoeling is om de erkenning te hebben tegen 15 oktober 2014. Een ander belangrijk punt dat tegen 1 januari 2015 moet worden geregeld, is de btw-plicht. Als er interventie is, moet de Vlaamse Regering overgaan tot de aankoop, en dan geldt een btw-plicht. De meeste kennis zal overkomen. Waar die ontbreekt, worden voorbereidingen getroffen om die kennis zelf op te bouwen.

De heer *Jules Van Liefveringe* vult nog aan dat de regeling van de lasten uit het verleden bij elke regionalisering een moeilijk punt is. Dat wordt wettelijk geregeld, maar interpretatieproblemen blijven echter bestaan. Bij de onderhandelingen daarover is de bereidheid langs beide zijden groot om samen met de Inspectie van Financiën duidelijkheid te scheppen over wat wel of geen lasten uit het verleden zijn. De verdeling van de totale middelen is anders dan bij voorgaande staatshervormingen. Vroeger kon men de middelen aan de bevoegdheden linken, nu zijn het algemene middelen die in globaliteit overkomen. Er komt een totaliteit aan mensen en middelen over die binnen de regio moeten worden verdeeld. Dat is moeilijker en vereist een solidaire efficiëntie binnen de Vlaamse overheid, besluit de heer Van Liefveringe.

2. Dierenwelzijn

2.1. Inleiding

Mevrouw *Evi Vervueren* herinnert eraan dat ook dierenwelzijn een uitzondering vormt op de gewestelijke landbouwbevoegdheid. Na de zesde staatshervorming zullen dierengezondheid en de kwaliteit van de dierlijke producten met het oog op het verzekeren van de veiligheid van de voedselketen federaal blijven. Enkel dierenwelzijn wordt naar de gewesten overgedragen. Dierenwelzijn is op federaal niveau verdeeld over twee entiteiten en twee bevoegde ministers. Het normatieve beleid ressorteert onder de FOD Volksgezondheid, het uitvoerende en controlerende beleid is verdeeld over het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen en de FOD Volksgezondheid. De controles voor de voedselproducerende dieren zit bij het FAVV en die voor de niet-voedselproducerende zit bij de FOD Volksgezondheid.

Er is bij de FOD Volksgezondheid ook een Raad voor Dierenwelzijn actief. Dat is een overleg- en adviesorgaan samengesteld uit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties, dierenrechtenorganisaties, wetenschappers enzovoort. De raad geeft advies aan de

minister van Volksgezondheid of rechtstreeks aan de dienst Dierenwelzijn. In het wettelijke kader is daarover nog niets geregeld, maar de toelichting vermeldt dat de raad zou worden opgeheven.

Dierenwelzijn is in het groenboek toegewezen aan het beleidsdomein LV en het beleidsdomein LNE omdat daar expertise aanwezig is en aanverwante aangelegenheden worden opgenomen. Het Departement Landbouw en Visserij is betrokken bij de controle op GLB-landvoorwaarden die het FAVV voor het agentschap uitvoert. In 2011 zijn er 35 inbreuken vastgesteld op 209 controles. De meeste welzijnseisen worden gesteld in de kalvesector, de varkenssector, de sector van de leghennen en de vleeskippensector. In het Vlaamse Gewest worden meer van deze soorten gekweekt dan in het Waalse, waardoor de economische gevolgen van de welzijnseisen groter kunnen zijn voor Vlaanderen.

Het beleidsdomein Landbouw en Visserij beschikt over het ILVO, dat onderzoek verricht die raakvlakken hebben met dierenwelzijn. Er worden door het departement studiedagen, vormingen en demo's georganiseerd die betrekking hebben op dierenwelzijn. Het VLIF keert subsidies uit aan bedrijven die investeren in aanpassingen met het oog op de verbetering van het dierenwelzijn. Zo werd in 2012 meer dan 4 miljoen euro steun uitgekeerd voor dierenwelzijnsaanpassingen.

De heer *Jean-Pierre Heirman* schetst dat een aantal bevoegdheden over de twee beleidsdomeinen worden verdeeld omdat beide affiniteit hebben met die bevoegdheden. Dierenwelzijn is grotendeels genormeerd in VLAREM. Er moeten dus vergunningen worden verleend en inspecties gehouden. Het gaat dan over laboratoria met proefdieren, controles en vergunningen van winkels en inrichtingen waar uitheemse dieren worden gehouden of verhandeld. Het betreft vergunningen waarin zowel sectorale als algemene voorwaarden worden opgelegd en waaraan inspectie is gekoppeld. De inspecteurs zijn nu al bevoegd om processen-verbaal op te stellen bij overtredingen, dus overtreders worden ook vervolgd. Er is in het Departement LNE wel een tekort aan dierenartsen, merkt de heer Heirman op. Hij stelt voor om bij de voorlopige overdracht in een bijkomende dierenarts te voorzien bij inspecties en bij vergunningen, om de mensen bij te staan en opleiding te verzorgen. De dierentuinen ressorteren niet onder VLAREM, maar onder Europese regelgeving, licht de spreker toe. Er is daarover nieuwe regelgeving in de maak, die onder meer handelt over de omvang van dolfinaria.

Samenvattend kan worden gesteld dat de voedselgebonden aspecten bijna volledig bij Landbouw zitten en dat exoten bij Leefmilieu zullen terechtkomen. Leefmilieu heeft hierin al heel wat ervaring omdat een jaar geleden een studie door Leefmilieu werd opgezet rond invasieve soorten zoals de stierkikker en de roodwangschildpad. Die kennis is verzameld binnen het INBO. INBO beschikt over een aantal deskundigen waarop de federale overheid nu al een beroep doet om bepaalde dieren te herkennen in het kader van de CITES-wetgeving. CITES is het ideale instrument om dieren aan de grens tegen te houden zodat ze niet worden ingevoerd. Eens binnen wordt het moeilijker en worden de dieren aange troffen in winkels, kwekerijen, fokkerijen en op markten.

Voor dierenwelzijn werd vastgesteld dat er door het federale niveau een twintigtal mensen meer werd ingezet dan nu het geval is. Er zouden een dertien mensen overblijven. Die twintig mensen werden overgeheveld naar diverse federale directoraten-generaal. Er wordt daar geen groot punt van gemaakt omdat het verlenen van vergunningen op papier gebeurt, een activiteit die door de huidige mensen kan gebeuren. Op het terrein heeft men wel dierenartsen nodig voor de inspecties, besluit de heer Heirman.

2.2. *Bespreking*

De heer *Hermes Sanctorum* wijst op de grote gevoeligheid van het groenboek. Het wordt beschouwd als een neutraal document van de administratie, een voorbereidend document voor de volgende legislatuur. De spreker is verbaasd dat er in dit groenboek automatisch van wordt uitgegaan dat de grote kern van de bevoegdheid dierenwelzijn onder Landbouw moet ressorteren. Er werden geen andere pistes uitgewerkt. Er zijn argumenten om dierenwelzijn zowel onder Landbouw als onder Leefmilieu te plaatsen, meent de heer Sanctorum. Waarom werd deze tweede piste niet verder onderzocht? In dat geval zou er rekening gehouden zijn met al de politieke gevoeligheden. Hetzelfde geldt voor de Raad voor Dierenwelzijn. Er wordt enkel voorgesteld om die in te kantelen bij de SALV.

De bevoegdheid wordt halverwege 2014 overgeheveld en de financiën pas in januari 2015. Wat betekent dat voor de controles? Zullen die op hetzelfde niveau gebeuren als voordien?

Mevrouw *Tine Eerlingen* stelt zich ook de vraag waarom er maar één optie naar voren wordt geschoven voor dierenwelzijn. Kan dat worden toegelicht?

Er zouden maar weinig mensen overkomen, hoewel de expertise nog altijd federaal zit en ze Vlaams nodig zal zijn. Hoeveel mensen gaan er overkomen? Het is belangrijk om de mensen in te schuiven op de plaats waar het gros van de bevoegdheidsaspecten inzake dierenwelzijn terecht zal komen.

Mevrouw *Tinne Rombouts* vindt dat er al heel wat ervaring inzake dierenwelzijn aanwezig is op Vlaams niveau. Het samenbrengen van die bevoegdheid op een niveau kan ondersteunend werken. Vanzelfsprekend moet het tekort aan dierenartsen worden opgevangen, want het gaat om de controles die na de overdracht door Vlaanderen moeten gebeuren.

De voorbije jaren is er een hele weg afgelegd op het vlak van dierenwelzijn, stelt mevrouw Rombouts. Het lid heeft het aanvoelen dat de grootste stappen vooruit werden gezet op momenten dat al de actoren goed betrokken werden. Zeker als een professionele sector de maatregelen moet uitvoeren, is betrokkenheid van de sector belangrijk. Is dat ook de ervaring van de sprekers?

Onderzoek is belangrijk om resultaten te kunnen boeken op het vlak van dierenwelzijn. Het lid informeert op welke onderzoeksbronnen nieuwe normeringen worden gebaseerd als ze ingevoerd worden. Is ILVO de voornaamste onderzoeksinstelling op Vlaams of Belgisch niveau?

Mevrouw Rombouts heeft begrepen dat de beheersing van invasieve diersoorten onder dierenwelzijn wordt gecatalogeerd. Volgens haar hoort dit thuis bij de beheersing van dieren en het bewaren van natuurlijke evenwichten in biotopen. Is dit effectief dierenwelzijn of is dit toch een apart luik? Hoe wordt die verhouding gezien?

De Raad voor Dierenwelzijn heeft belangrijk werk verricht en zal dat ook blijven doen. De spreker gaat ervan uit dat het een organisatorische uitdaging is om de juiste partners rond de tafel te brengen. Waarom staat dit bij de aandachtspunten? Zijn er knelpunten waar extra aandacht voor moet zijn?

De heer *Jos De Meyer* wil weten of de voorgestelde bevoegdheidsverdeling gebeurde op basis van het rationele argument van de bestaande betrokkenheid en de aanwezige expertise. Als dat zo zou zijn, mag daaruit dan afgeleid worden dat er geen andere administraties zijn die tot nog toe expertise hebben opgebouwd?

De heer *Jules Van Liefferinge* verwijst naar het Vlinderakkoord en de gemaakte indeling in het groenboek op basis van de bestaande contacten en expertise. In sommige werkgroepen ter voorbereiding van het groenboek waren tot vijf beleidsdomeinen betrokken. Over dierenwelzijn hadden twee beleidsdomeinen de kennis, namelijk LNE en LV, die ook samen de voorstellen hebben uitgewerkt. Van de overige elf beleidsdomeinen is er geen enkel met kennis over dierenwelzijn of het engagement om eraan mee te werken. Het is dus volgens de heer Van Liefferinge geen voorafname op een bevoegdheidsverdeling, wat een taak van de politiek zal zijn. De voorbereiding gebeurt in de wetenschap dat dit op termijn misschien het werk is voor een ander beleidsdomein. Als de Vlaamse Regering anders beslist dan zal de overdracht naar een ander beleidsdomein gebeuren. De tweede piste is niet onderzocht omdat de andere elf beleidsdomeinen verkozen om niet mee te werken.

De overdracht van dierenwelzijn is geen afgebakend geheel, merkt de spreker op. De overdracht van middelen en medewerkers zal niet voor 100 percent gebeuren. Bij de overdracht zal een beroep gedaan moeten worden op de bij de Vlaamse overheid aanwezige kennis.

Bij staatshervormingen is het nog gebeurd dat eerst de bevoegdheden overkwamen en daarna pas de middelen. In de praktijk is dat op te vangen, meent de heer Van Liefferinge. Er zal vermoedelijk een afspraak komen met de federale Inspectie van Financiën. Het regionale niveau zal bevoegd zijn en de middelen toewijzen, maar het beheer van de middelen en het toezicht op het goed beheer zullen nog federaal gebeuren. De zaken die moeten gebeuren, zoals controles, worden opgenomen in samenwerkingsovereenkomsten of -protocols.

Zoals voor de landbouwbevoegdheden vraagt de Vlaamse administratie ook hier een uitwisseling van mensen. Zeker op het vlak van dierenwelzijn heeft Vlaanderen geen overschot aan middelen. Het zal zelfs van LV en LNE een investeringsinspanning vragen, laat staan van andere beleidsdomeinen zonder knowhow, want de inspanning zal nog groter zijn als men geen voorkennis heeft. Dat is geen standpunt maar enkel een waarschuwing, maakt de heer Van Liefferinge duidelijk.

Het ILVO is een referentielab voor dierenwelzijn waarop ook het federale niveau een beroep doet. ILVO verzorgt zelfs de opleidingen voor de welzijnsprotocols op bedrijven. Ook dat gebeurt op vraag van het federale niveau, vult de spreker aan.

De heer Van Liefferinge is er zich van bewust dat dierenwelzijn in landbouwzaken aan belang wint. Door de randvoorwaarden is de steun gedeeltelijk afhankelijk van het dierenwelzijn en in PDPO II zijn er belangrijke landbouwinvesteringen voor dierenwelzijn.

De Raad voor Dierenwelzijn werd door de beleidsdomeinen LV en LNE voorlopig gekapseld in de SALV omdat het politieke debat nog moet volgen. Er moet een tijdelijke opvangsituatie zijn. Dat is ook indertijd zo gebeurd voor de zeevisserij die opgenomen werd in de SALV. Binnen de SALV is er een werkgroep die autonome adviezen uitbrengt over zeevisserij, die gehomologeerd worden door de strategische adviesraad en vandaar naar de minister gaan. Voor dierenwelzijn is voorlopig dezelfde redenering gevolgd, ook omdat het herstructureringsdebat over de strategische adviesraden momenteel wordt gevoerd.

De heer *Jean-Pierre Heirman* bevestigt dat aan alle beleidsdomeinen gevraagd werd om dierenwelzijn op te nemen, maar iedereen gaf er de voorkeur aan om het onder te brengen bij de beleidsdomeinen met expertise.

Het is volgens de spreker evident dat bepaalde onderdelen aan LNE werden toegewezen. Er wordt voor een vergunning geïnventariseerd welke dieren er komen en of de geplande oppervlakten overeenstemmen met VLAREM. Bij het uitvoeren van de controles komt het dierenwelzijn aan bod. Daar is specifieke kennis voor nodig en die ontbreekt op dit moment, stelt de heer Heirman. De herkenbaarheid van vreemde gedragspatronen van dieren is moeilijk in te schatten. Als men zelf de verantwoordelijkheid draagt voor de vervolging dan moet men ook over de nodige capaciteit beschikken. De spreker is geen voorstander van de inschakeling van deeltijdse dierenartsen met daarnaast een eigen praktijk, zoals federaal gebeurt. Controles moeten worden uitgevoerd door ambtenaren van de milieu-inspectie die in staat zijn om pv's op te stellen die een vervolg krijgen bij de rechtbanken of de specifieke controleorganen binnen LNE. Er moet in de voorhoede een aantal mensen zitten die een zekere bekwaamheid en kennis hebben, stipt de spreker aan. Van de huidige 140 inspecteurs zullen een aantal zich kunnen specialiseren in dierenwelzijn. Bij gevoelige domeinen of instellingen zal zeker een gespecialiseerde inspecteur gestuurd worden.

De heer Heirman stelt ook dat het wetenschappelijk onderzoek niet onderschat mag worden, en verwijst naar INBO dat 230 medewerkers telt, waarvan een 180-tal wetenschappers. Als er onderzoek nodig is, kan dit aan collega's worden gevraagd die ondergeschikt zijn en samenwerken met het departement. Er is interne kennis en personeel om zich te verdiepen in dierenwelzijn.

De indeling van dierenwelzijn bij de SALV gebeurde op basis van een percentage, verduidelijkt de heer Heirman. Op basis van de totale vergunningenverlening, inclusief voor landbouwbedrijven, ressorteert 25 percent van de bedrijven op het vlak van dierenwelzijn onder Leefmilieu. Als 75 percent onder de noemer Landbouw valt, is de indeling niet onlogisch. Als er morgen wordt beslist dat het overkoepelend moet zijn, dan wordt het aangepast.

De heer *Dirk Peeters* erkent de expertise van het ILVO en vindt het een bron van meerwaarde. Maar er is ook verwezen naar het primaat van de politiek. Dierenwelzijn kent een aspect normering en een aspect controle, die volgens de spreker best niet samengevoegd worden. Controle gebeurt best extern. De landbouwsector wordt volgens het lid sterk economisch aangedreven met onder andere problemen met biggencastratie en antibiotica. Dat wordt best niet gecontroleerd door de sector zelf, meent de spreker. Vanuit het primaat van de politiek moet worden voorkomen dat men terugkeert naar de situatie van voor 2000, toen de controle bij Landbouw zat. De zesde staatshervorming moet voor het beleid de kans inhouden om de controle op een efficiënte, doeltreffende en onafhankelijke manier te organiseren. Het lid pleit voor een onafhankelijke controle, die hij in de voorliggende voorstellen mist.

De heer *Stefaan Sintobin* vindt dat de heer Peeters insinueert dat de controle door Landbouw of Leefmilieu niet correct zou gebeuren. Hier stellen dat de sector gebaat is met het negeren van dierenwelzijn vindt hij totaal misplaatst. Het lid heeft er geen probleem mee dat de controle door Landbouw gebeurt, wat ook in andere beleidsdomeinen het geval is. De heer Sintobin vindt dat de exoten evengoed bij Landbouw kunnen worden ondergebracht, want landbouw is een economische sector. Er zijn tal van argumenten om zaken te switchen van Landbouw naar Leefmilieu. De stelling dat de controle door Landbouw op dierenwelzijn niet correct zou gebeuren, vindt hij ongepast.

De heer *Jules Van Liefveringe* verwijst in verband met de controle naar de discussie die hierover gevoerd werd binnen het College van Ambtenaren-Generaal en naar een IAVA-rapport. Er werd onderzocht hoe inspectie en controles gemeenschappelijker zouden kun-

nen worden uitgevoerd. Dat is heel moeilijk omdat de wetgeving waarop de controles gebaseerd zijn, zeer divers is. Het is niet haalbaar, noch betaalbaar om tot een entiteit van alle controleurs en inspectie te komen. Waar mogelijk doet men wel een aantal zaken gezamenlijk. Het is niet aangewezen om de structuren door te knippen, want dat zou tot te veel efficiëntieverlies leiden. Dat werd door de het College van Ambtenaren-Generaal vastgesteld, merkt de heer Van Liefferinge op. Landbouw is het meest door EU-audits gecontroleerde beleidsdomein van de Vlaamse overheid. Vlaanderen scoort hierop zeer sterk, geeft de spreker mee. De vergelijking van de Vlaamse landbouw 2013-2014 met de federale landbouw van voor 2000 gaat helemaal niet op. De omstandigheden zijn daarvoor te verschillend.

De aanwezige ambtenaren zijn hier zonder enige rugdekking van een minister of kabinet omdat het een aangelegenheid voor de volgende legislatuur is. De heer Van Liefferinge tilt er zwaar aan als men dan sloganesk en zonder bewijsvoering stelt dat in bepaalde materies niet onafhankelijk wordt gehandeld. Hij wil het vertrouwen in zijn eigen ambtenaren uitdrukkelijk bevestigen. De spreker is er zich van bewust dat de economische belangen tegengesteld kunnen zijn aan de controle, maar de controle, de wetgeving en de audit primeren. Hij wil van het vooroordeel af dat Landbouw niet in staat zou zijn om dierenwelzijn te integreren. Het is aan de politiek om de beslissing over dierenwelzijn te nemen, maar het is niet zo dat Landbouw per definitie niet in staat zou zijn om het beleid van dierenwelzijn te voeren. De heer Van Liefferinge besluit met te wijzen op de scheiding der functies binnen de Vlaamse overheid en in het bijzonder bij het beleidsdomein Landbouw en Visserij: conceptueel en uitvoerend werk enerzijds en anderzijds inspectie-, controle en audit, kan niet door dezelfde persoon gebeuren.

De heer *Jean-Pierre Heirman* maakt de vergelijking met het beleidsdomein LNE. De milieuvergunningen zitten bij LNE en de inspectie eveneens. Er is nog nooit een vraag geweest om de controle in een ander beleidsdomein onder te brengen. De kennis die daarvoor nodig is, moet gemeenschappelijk zijn. De controle op de groenestroomcertificaten gebeurt door de milieu-inspectie die onder hetzelfde beleidsdomein ressorteert. Het is vrij normaal dat de controle gebeurt in hetzelfde beleidsdomein als waar de vergunning wordt verleend of de activiteit plaatsvindt, sluit de spreker af.

III. HOORZITTING OVER BIRB, PACT EN LANDBOUWRAMPENFONDS

1. Uiteenzetting door de SALV

De heer *Piet Vanthemsche* licht toe dat de SALV een aantal vergaderingen heeft gewijd aan de implementatie van de zesde staatshervorming. Natuurpunt en BBL hebben zich binnen de SALV onthouden, omdat zij verkozen om hun advies via de Minaraad uit te brengen. Dat betekent dat de landbouworganisaties zich op hun beurt onthouden hebben in de Minaraad. Bij het uitbrengen van adviezen wordt telkens nagegaan of het al dan niet mogelijk is om met SALV en Minaraad een gezamenlijk advies uit te brengen, geeft de heer Vanthemsche nog mee.

Het groenboek bevat volgens de heer *Koen Carels* een analyse van de komende bevoegdheidsoverdracht, zonder evenwel uitgewerkte beleidsvoorstellen of standpunten te beschrijven. Het groenboek bevat zeven thema's die de SALV aanbelangen. De aandacht ging vooral naar het sociaaleconomische beleid en meer bepaald naar hoofdstuk 5 met de pacht, het Belgisch Interventie- en Restitutiebureau, dierenwelzijn en het Landbouwrampenfonds. Bij de discussie over het Landbouwrampenfonds werd ook het Algemeen Rampenfonds besproken.

De pacht is een residuaire bevoegdheid van de federale overheid, die in de praktijk wordt uitgevoerd door de gewesten, schetst de spreker. De bevoegdheid over pacht en veepacht wordt in de bijzondere wet ingeschreven. Het groenboek stelt voor om deze bevoegdheid ongewijzigd over te nemen en het wettelijk kader nog niet aan te passen. De SALV onderschrijft die aanpak.

De heer Carels benadrukt dat de Pachtwet een belangrijk instrument is in het landbouwbeleid en zorgt voor rechtszekerheid. De herziening van de Pachtwet dringt zich evenwel op. De originele wet dateert van 1905 en werd hervormd in 1969 en 1988, maar voldoet niet meer aan de noden van pachters en verpachters. Het is volgens de SALV belangrijk dat een herziening van onderuit komt. Tot nog toe kwam een herziening van de Pachtwet via een burgerlijk initiatief tot stand. De bereikte overeenkomst werd door het parlement als wet aangenomen. Een breed draagvlak is essentieel. De SALV stelt voor om een volgende hervorming ook op die manier tot stand te brengen. De herziening moet gebeuren met het oog op een langdurige toegang tot grond. Vooral jonge landbouwers krijgen moeilijk toegang tot grond. De SALV vraagt ook om te waken over de homogeniteit van de takenpakketten. De bevoegdheid prijzencontrole wordt best bij dezelfde entiteit ondergebracht als de pacht. Dat sluit aan bij de derde optie in het groenboek over de prijzencontrole, die voorstelt om deze controle een gedeelde bevoegdheid van elke Vlaamse minister te maken, aldus de heer Carels.

Het BIRB is een overheidsinstelling met rechtspersoonlijkheid. Het wordt door de Europese Commissie erkend als betaalorgaan en is belast met de uitbetaling van financiële tegemoetkomingen aan marktdeelnemers. Het BIRB houdt zich bezig met restituties, interventies en steunmaatregelen voor niet-landbouwers en levert certificaten af voor de in- en uitvoer van landbouw- en niet-bijlage I-producten. In het verleden werd het BIRB ook belast met opdrachten vanuit het landbouwbeleid, zoals het uitkeren van de Fedistoelage aan melkveehouders in 2009. Het groenboek stelt voor om het BIRB in het beleidsdomein Landbouw en Visserij in te kantelen. De SALV is akkoord om het in eerste instantie ongewijzigd over te nemen. Er wordt wel gevraagd om de bevoegdheden correct over te nemen. Het BIRB voert het Europees landbouwbeleid uit, maar de kennis en de instrumenten van het BIRB kennen momenteel slechts een zeer beperkte toepassing. Het is echter nooit zeker of bij een volgende hervorming van het Europees landbouwbeleid de instrumenten niet in een herwerkte vorm van toepassing zullen worden. De SALV vraagt ook om de continuïteit van het beleid te verzekeren.

Momenteel zijn het Algemeen Rampenfonds en het Landbouwrampenfonds residuaire bevoegdheden van de federale staat. De gewesten worden bevoegd voor de erkenning van landbouwrampen en voor het bepalen van regels voor de vergoeding van slachtoffers. De vergoeding van schade door algemene rampen wordt als bevoegdheid in de bijzondere wet ingeschreven bij het luik leefmilieu en waterbeleid.

Het groenboek stelt voor om het Landbouwrampenfonds, de federale beleidsvisie en de instrumenten ongewijzigd over te nemen. De SALV gaat hiermee akkoord. Voor het Algemeen Rampenfonds worden meerdere opties voorgesteld. De SALV verkiest hier de eerste optie, namelijk dat de erkenning en de bepaling van de soort ramp gebeurt op voordracht van een minister van de Vlaamse Regering. De optie voor de herziening van de aanpak van het Rampenfonds vindt de SALV nog niet opportuun. De SALV vindt de regionalisering positief. Zo is het mogelijk om de fondsen op andere gewestbevoegdheden af te stemmen. Het biedt ook een aantal opportuniteiten, bijvoorbeeld de herziening van de erkenningsprocedure. Er zijn ook duidelijke afspraken en overgangsbepalingen nodig voor rampen die voor 1 juli aanvangen en na 1 juli 2014 verderlopen.

De heer Carels concludeert dat de zesde staatshervorming het Vlaamse landbouwbeleid belangrijke bijkomende bevoegdheden geeft. De SALV is voorstander om die in eerste instantie ongewijzigd in te kantelen in de diensten van het beleidsdomein Landbouw en Visserij. Pas als de nodige expertise is opgebouwd, moet onderzocht worden of hervormingen nodig zijn. Het is belangrijk dat er homogene bevoegdheidspakketten tot stand komen, bijvoorbeeld voor de prijzencontrole van pachtprizen. Er wordt gevraagd om de continuïteit en rechtszekerheid te garanderen en om de dienstverlening te handhaven op eenzelfde kwaliteitsniveau. Tot slot vraagt de SALV om in de volgende legislatuur betrokken te worden bij de beleidsuitwerking.

2. Bespreking

De heer *Stefaan Sintobin* onderschrijft de conclusies van de SALV. Hij waarschuwt diegenen die met de uitvoering belast zijn om niet keer op keer hervormingen door te voeren, maar alles in een pakket te regelen. Er is geen unaniem SALV-advies, merkt het lid op. Hij veronderstelt dat er geen unanimiteit was over dierenwelzijn. Is er over de voorliggende onderwerpen ook een afwijkende mening van Natuurpunt en BBL? Zo ja, hoe luidt die?

De heer *Jan Verfaillie* stelt vast dat de SALV positief staat tegenover de regionalisering en voorstander is van een ongewijzigde inkanteling vooraleer nieuwe keuzes gemaakt worden. De volgende legislatuur zullen deze nieuwe bevoegdheden heel wat politiek werk opleveren, bijvoorbeeld de aanpassing van de pacht, stelt de spreker.

Mevrouw *Tinne Rombouts* is tevreden dat de aanpak zoals voorgesteld in het groenboek ondersteund wordt door de SALV. Een hervorming moet er komen om iets beter te maken. Dat vergt tijd. Het lid heeft ook de bezorgdheid van de SALV gehoord over het Landbouwrampenfonds en de overgangsfase. De SALV vraagt ook om in de toekomst betrokken te blijven bij het beleid. Mevrouw Rombouts kan die vraag ondersteunen. Wordt de SALV daar nu al bij betrokken?

De heer *Jos De Meyer* stelt vast dat men pas hervormingen wil na de inkanteling van de bevoegdheid. Het lid heeft begrepen dat dit niet pas na een legislatuur is, maar wel in de loop van de volgende legislatuur. Is het zinvol dat er een tijdlang wordt gewerkt zoals op het federale niveau? Welke termijn bedoelt de SALV?

De Pachtwet is een zeer belangrijk maar ook zeer gevoelig onderwerp, meent het lid. De SALV stelt dat een hervorming best van onderuit groeit. Betekent dit dat de SALV in de loop van de volgende legislatuur concrete en gedragen voorstellen over het geheel van de Pachtwet wil doen? Of gaat het eerder om voorstellen over specifieke artikelen? De spreker weet uit ervaring dat de wijziging van enkele artikelen van de Pachtwet zeer tijdrovend is. Welke timing streeft men na?

De heer *Piet Vanthemsche* stelt dat de SALV de SERV volgt met het standpunt om eerst de bevoegdheid in te kantelen en pas daarna de instrumenten in te passen in het bredere Vlaamse beleid. Dat gebeurde ook zo bij de voorgaande staatshervormingen en is een garantie voor de continuïteit van het beleid.

Voor de pacht heeft de Minaraad ongeveer hetzelfde standpunt als de SALV, zegt de spreker. Het behoort tot het Burgerlijk Wetboek en dus tot afspraken tussen partijen. Het is belangrijk dat de voorstellen gedragen worden en van onderuit komen, zoals tot nu toe gebeurde.

Het is een goed idee om binnen de SALV een discussie over de Pachtwet te houden, meent de heer Vanthemsche. Het is een gevoelige materie, maar een belangrijk bijkomend instru-

ment voor Vlaanderen. Er zullen grondige discussies gevoerd worden over hoe het verder gaat met de ruimtelijke afbakeningsprocessen in Vlaanderen. De discussie over de Pachtwet moet ingebed worden in de bredere discussie over toegang tot grond. Er is meer dan 750.000 hectare aangevinkt als landbouwgrond. Er wordt echter maar 625.000 hectare gebruikt door actieve boeren. De rest wordt gebruikt door andere actoren. Er zal een discussie moeten worden gevoerd over het effectief gebruik van landbouwgrond door actieve boeren. Het zou een deel van de oplossing kunnen zijn voor de discussies rond ruimtelijke ordening.

Voor de overgangsmaatregelen voor rampen die voor 1 juli beginnen en pas daarna eindigen, maakt de spreker zich geen te grote zorgen. Hij gaat ervan uit dat de overheden in voorkomend geval dit behoorlijk zullen regelen.

Het advies van de Minaraad over het Landbouwrampenfonds verwijst naar het gemeenschappelijk advies van de Minaraad, de SALV en de SERV over het Vlaams klimaatbeleidsplan 2013-2020, dat dateert van 16 april 2013. Voor landbouw vraagt men een adaptatie in het kader van het adaptatieluik van het klimaatplan. Daarin werd gesteld dat een pakket risicobeheersmaatregelen moet worden uitgewerkt dat bestaat uit preventieve maatregelen, het dragen van eigen risico's, private verzekeringen, collectieve sectorale fondsen en het rampenfonds. De Europese wetgeving voorziet voor rampenfondsen in een verplichte private verzekering. De discussie over het Landbouwrampenfonds moet worden ingebed in de discussie over risicobeheer, dat behoort tot de tweede pijler van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. De heer Vanthemsche is er bezorgd over dat voor de sectoren die blootstaan aan meer extreme klimaattoestanden er in de komende jaren moet worden gewerkt aan aangepaste risicobeheersinstrumenten. Het Landbouwrampenfonds zal daar een onderdeel van zijn. In de regeerverklaring van de volgende regering worden waarschijnlijk beleidskeuzes gemaakt, veronderstelt de spreker. De SALV zal daarop moeten inspelen in de maatschappelijke discussies met de betrokken beleidsverantwoordelijken. Het is moeilijk om hierop een timing te plakken. Als een bevoegdheid wordt overgedragen blijft die ongewijzigd van toepassing tot de Vlaamse overheid een initiatief neemt, besluit de heer Vanthemsche.

IV. HOORZITTING OVER DIERENWELZIJN

1. Dierenwelzijn in de Europese context

1.1. Uiteenzetting door de heer Herman Claeys

De heer *Herman Claeys* deelt mee dat dierenwelzijn op Europees niveau ingedeeld is bij het Directoraat-Generaal SANCO, waar volksgezondheid en consumentenzaken onder ressorteren. Er zijn kleine onderdelen bij andere DG's ondergebracht. DG Environment behandelt de proefdieren en DG Landbouw heeft onrechtstreeks een bevoegdheid over de hogere normen die bij de biologische landbouw voor dierenwelzijn worden gehanteerd of over de regels voor de investeringen voor dierenwelzijnsmaatregelen.

Een grote verandering op Europees niveau was volgens de spreker artikel 13 van het Verdrag van Lissabon waarin dieren voor het eerst als wezens met gevoel worden beschouwd en waarmee rekening moet worden gehouden in het beleid.

De Europese wetgeving heeft zich hoofdzakelijk toegespitst op landbouw- of nutsdieren. De basis is subsidiariteit en proportionaliteit. Landbouwdieren situeren zich in een internationaal competitieve sector waarvoor een 'level playing field' diende te worden gecreëerd om de concurrentie eerlijk te laten verlopen. In 1998 kwam er een eerste horizontale richtlijn, die gevolgd werd door richtlijnen voor legkippen. Momenteel wordt de

discussie gevoerd over de groepshuisvesting voor zeugen. Er zijn regels voor kalveren, transport, slachten enzovoort, schetst de heer Claeys. Twee andere richtlijnen vallen buiten het landbouwdomein: de richtlijn voor wetenschappelijke doeleinden (proefdieren) en die voor wilde dieren in dierenparken.

De wetgeving is Europees, maar de handhaving is nationaal, merkt de spreker op. De lidstaten worden gecontroleerd door het Voedsel- en Veterinair Bureau van de Europese Commissie. Het stelt verslagen op over het verloop en de resultaten van de controles en geeft aanbevelingen. Sinds het Verdrag van Lissabon valt dierenwelzijn onder de codecisie. Er moet voor nieuwe wetgeving dus een akkoord zijn zowel in het Europees Parlement als in de Raad van de Europese Unie. Dat kan het wetgevingsproces vertragen en maakt het ingewikkelder, meent de spreker.

Er zijn ook normen op wereldniveau, geeft de heer Claeys mee. Er is de Wereldierengezondheidsorganisatie dat al een aantal delen van zijn codices aan dierenwelzijn heeft gewijd. De lidstaten van de Europese Unie hebben zich daarin ingeschreven.

Wetgevende dossiers over dierenwelzijn voor de Landbouwraprad worden voorbereid in de COREPER-filière, de pure landbouwdossiers in de CSA-filière. COREPER vergt een meer diplomatieke manier van werken in plaats van een puur landbouwkundige. Voor de politiek-technische dossiers is er een vertegenwoordiging door de hoofden van de veterinaire diensten (CVO). Daar worden veel voorbereidende discussies over dierenwelzijn gevoerd. Er zal binnen België ook een nieuwe coördinatie nodig zijn, meent de spreker. Dierenwelzijn is dus meer verweven met diergezondheid dan met landbouw.

Er komen nieuwe projecten aan, licht de heer Claeys toe. Geen harde wetteksten, maar eerder begeleidende teksten of onderdelen van andere wetteksten. Het is momenteel moeilijk op Europees niveau om nieuwe voorstellen in verband met dierenwelzijn te formuleren die realiseerbaar zijn. Er is ook enige reserve door de vernieuwing van de Commissie en het Europees Parlement dit jaar. Een nieuwe commissaris zal ook nieuwe accenten leggen.

Er is pas een akkoord bereikt over de uitgaven in verband met de voedselketen, diergezondheid en -welzijn. Catastrofes of opruimingen die geen economische vergoedingen vergen, kunnen hier ondergebracht worden. Voor de officiële controles die de veterinaire diensten moeten uitvoeren, is er een voorstel van juni 2013. De controles voor dierenwelzijn zijn hierin vervat. Er is een recent voorstel van de Commissie over het klonen van dieren. Men wil voor vijf jaar een moratorium inbouwen op het klonen van dieren voor nutsdoeleinden. Het wordt een moeilijke discussie, voorspelt de heer Claeys. Drie jaar geleden is een dossier Nieuwe Voedingsmiddelen na vier à vijf jaar onderhandelen volledig mislukt. Dit is een eerste dossier dat de gewesten op Europees niveau zullen moeten onderhandelen. In 2015 wordt er een echte dierenwelzijnswet verwacht. Eigenlijk gaat het over een set van kaders en richtlijnen op het vlak van procedures voor handhaving, informatie aan consumenten, opleiding en vereenvoudiging, zonder nieuwe normen op te leggen.

De gelijkwaardigheid of equivalentie op internationaal niveau zal veel aandacht krijgen. Er wordt regelmatig geklaagd dat de import in Europa niet aan de Europese regels moet voldoen. Met de Slachtverordening is hierin volgens de spreker een kentering gekomen. Een aantal derde landen vecht die normen niet meer aan en past zich aan om naar Europa te kunnen exporteren. Op die manier wordt het 'level playing field' met derde landen gerealiseerd. Dat is belangrijk om de meerkosten in de landbouw te kunnen blijven verantwoorden.

Voor gezelschapsdieren is er geen directe wetgeving op Europees niveau. Het Belgische EU-voorzitterschap in 2010 heeft een aantal raadsconclusies kunnen doordrukken, waarin richtingen gegeven worden over wat op Europees niveau georganiseerd zou kunnen worden. Zo spreekt men al een hele tijd over de organisatie van de fokkerij indien het om grensoverschrijdende handel zou gaan. Dat zal niet onmiddellijk tot nieuwe regels leiden, misschien wel tot nieuwe richtsnoeren. Het Italiaanse voorzitterschap zal daaraan eind 2014 een conferentie wijden.

Er is een document van DG SANCO over de toekomstige doelstellingen inzake dierenwelzijn, de 'animal welfare strategy'. Begin februari 2014 zal hierover een midterm review gehouden worden bij CVO.

De heer Claeys heeft bij zijn collega's uit de andere lidstaten geïnformeerd hoe daar dierenwelzijn beleidsmatig is georganiseerd. Er kwamen negentien reacties, waaruit blijkt dat in vijftien EU-lidstaten Landbouw de leidende administratie is voor dierenwelzijn. In twee lidstaten is er een vrij autonome veterinaire dienst die niet onder Landbouw ressorteert, maar onafhankelijk het beleid bepaalt en rechtstreeks aan de minister rapporteert. In een lidstaat ressorteert dierenwelzijn onder het ministerie van Volksgezondheid. De spreker vult nog aan dat, naast de negentien reacties die hij ontving, in Italië dierenwelzijn onder Leefmilieu is geplaatst. Soms is er een splitsing van onderdelen naar Leefmilieu. Dat geldt vaak voor wilde dieren, proefdieren, exoten of dieren in dierentuinen.

Tot nog toe wordt elke lidstaat vertegenwoordigd door het nationale niveau, waar het beleid zich situeert. In een aantal lidstaten is er een mogelijkheid voor de deelgebieden om ervan af te wijken. Een uitzondering zijn bijvoorbeeld de Spaanse corrida's die in sommige regio's verboden zijn. Het is het nationale niveau dat de lidstaat vertegenwoordigt bij de EU. De inspecties worden in 40 à 50 percent van de lidstaten geregionaliseerd. De meeste lidstaten houden het beleid op nationaal niveau en organiseren de handhaving op regionaal niveau.

De verschillende normen in economische sectoren zouden tot onduidelijkheid kunnen leiden voor de export naar andere lidstaten. Een gespecialiseerd nationaal niveau zou daar van nut kunnen zijn opdat er tussen de regio's voldoende overleg is, besluit de heer Claeys.

1.2. Bespreking

Mevrouw *Tinne Rombouts* is bezorgd over de gelijkwaardigheid en concurrentievervalsing. Het wordt als een aandachtspunt voor Europa aangehaald. De Slachtverordening is er en de meeste lidstaten proberen de praktijk daarmee in overeenstemming te brengen. Hoe ver reikt de Slachtverordening? Gaat dat over het vervoer en de wijze van slachten en hygiëne? Of gaat het ook over de levenswijze eerder in het productieproces? Hoe ziet het normatieve kader eruit om effectief gelijkwaardigheid te realiseren?

De heer *Hermes Sanctorum* verneemt graag in welke lidstaten dierenwelzijn niet onder Landbouw ressorteert.

Dierenwelzijn is binnen de Europese Commissie toebedeeld aan de commissaris voor Volksgezondheid. Het wetgevende werk valt onder de Landbouwraprad en het Europees Parlement. Wordt daar enig spanningsveld ervaren?

De heer *Herman Claeys* wijst erop dat de Slacht- en Transportverordening twee verschillende zaken zijn. De Slachtverordening is van toepassing op het moment dat een dier in het slachthuis komt. Het gaat over de keuring ante mortem en het slachten zelf. Voor pluimvee bijvoorbeeld gaat het over de toegelaten technieken voor het bedwelmen van de

kippen en over de aanvaardbare percentages voor het bedwelmen. De Slachtverordening heeft dus geen brede context. Het zijn wel duidelijk gedefinieerde normen. Bij dierenwelzijn gaat het vaak om interpreteerbare normen.

In de certificaten voor de equivalentie wordt gevraagd dat derde landen hun praktijk conformeren aan de verordening. Een inspectieteam van de FVO onderzocht in derde landen hoe de organisatie er gebeurt. Er werden opmerkingen geformuleerd, maar bij de inspecties bleek dat de derde landen twee lijnen creëren of de eigen normen aanpassen aan de Europese. In het verleden was dierenwelzijn moeilijk afdwingbaar omdat de invoernormen betrekking hebben op het product en niet op de productiemethode. De grote exportlanden hebben beslist om er geen zaak voor de WHO van te maken, maar om zich aan te passen teneinde zo snel mogelijk te kunnen exporteren naar de EU. De Slachtverordening is een relatief recente regelgeving, die nog niet in alle lidstaten is uitgevoerd. De Commissie verklaarde dat de evolutie gunstig is. Men wil over de toepassing ervan onderhandelen en het certificaat voor import mee ondertekenen.

De landen die dierenwelzijn niet onder Landbouw laten ressorteren, zijn Roemenië en het Verenigd Koninkrijk, die het bij de veterinaire diensten plaatsten, en Oostenrijk dat het bij het Lebensministerium onderbrengt, het ministerie dat gaat over de domeinen Volksgezondheid en Leefmilieu.

Gevoelsmatig meent de heer Claey's dat DG SANCO als leidende instelling wordt ervaren voor dierenwelzijn. Indien het te ver naar productiemethoden of landbouwinvesteringen overhelt, zal DG AGRI zijn rol opnemen. DG SANCO volgde de hele discussie over het gemeenschappelijk landbouwbeleid, om bijvoorbeeld dierenwelzijnsinvesteringen in aanmerking te laten komen voor investeringssteun. Er is een wisselwerking en van grote spanningen is er niet veel te merken, besluit de heer Claey's.

2. Reflecties over het groenboek Zesde Staatshervorming

2.1. Uiteenzetting door de dienst Dierenwelzijn van de FOD Volksgezondheid

De heer *Eric Van Tilburgh* deelt mee dat de opstellers van het groenboek aanvankelijk meenden dat het onduidelijk was wat er geregionaliseerd zou worden. Inmiddels is dit uitgeklaard, stelt de spreker: de hele bevoegdheid dierenwelzijn wordt geregionaliseerd. CITES is geen deel van dierenwelzijn en wordt dus ook niet geregionaliseerd. De vermelding in het groenboek dat er twintig mensen werden gedetacheerd, klopt niet, maakt de heer Van Tilburgh duidelijk. Vermoedelijk verwijst deze passage naar tien personen van CITES die losgemaakt zijn van dierenwelzijn, om duidelijk te maken dat ze nu onder het federale beleidsdomein Leefmilieu werken. Het is nu duidelijk wat en wie geregionaliseerd wordt.

De spreker licht toe dat er voor de beleidsvoorbereiding inzake dierenwelzijn twaalf personen werkzaam zijn: zes Nederlandstaligen en zes Franstaligen. Er is beslist dat zes personen naar Vlaanderen gaan. Bij de Franstaligen zullen er naar het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en naar het Waalse Gewest gaan. Voor de dienst Inspectie werken momenteel acht Nederlandstaligen, waarvan zeven inspecteurs. Maar er zullen dertien personen naar Vlaanderen gaan, omdat er momenteel een aanwerving bezig is, schetst de spreker. De derde entiteit is het FAVV. Het groenboek vermeldt dat de berekeningen niet te minimalistisch mogen zijn. Naargelang de versie van het document gaat het bij het FAVV om iets meer dan drie voltijdequivalenten, maar daarover is nog geen beslissing genomen.

Er kan mogelijk wel onduidelijkheid zijn over de inhoud van dierenwelzijn, merkt de heer Van Tilburgh op. Het groenboek is vooral geschreven vanuit het oogpunt van de landbouwadministratie. Daardoor zou de indruk kunnen ontstaan dat het voornamelijk om het welzijn van landbouwhuisdieren gaat. Dat is niet zo, benadrukt de spreker. Het groenboek vermeldt wel de verschillende aspecten, namelijk landbouwhuisdieren, gezelschapsdieren, proefdieren, exotische dieren en de Raad voor Dierenwelzijn.

Er wordt geen uitspraak gedaan over de proportie tussen de verschillende thema's. Een leidraad daarvoor zou het aantal vte's kunnen zijn, stelt de spreker. Voor de landbouwhuisdieren zijn er een Nederlandstalige medewerker en geen enkele Franstalige actief, en voor de proefdieren gaat het om een Nederlandstalige en een Franstalige medewerker. De gezelschapsdieren en de exotische dieren zijn moeilijk te scheiden, maar daarvoor is een Nederlandstalig en twee Franstalige personeelsleden actief. De Raad voor Dierenwelzijn wordt ondersteund door een Nederlandstalige en een Franstalige medewerker. Het celhoofd en de administratieve krachten zijn niet opgenomen in dit overzicht, merkt de spreker op.

Ook het aantal koninklijke besluiten zou een indicatie kunnen geven van het gewicht van de verschillende rubrieken. De lijst van de KB's toont vooral de verscheidenheid aan onderwerpen aan, verduidelijkt de heer Van Tilburgh. Ook het aantal klachten en controles zou als uitgangspunt kunnen worden genomen. In 2013 waren er 193 klachten bij het FAVV voor Vlaanderen en bij de inspectiedienst (proefdieren, gezelschapsdieren, exotische dieren) ging het om meer dan duizend klachten.

Om een inzicht te geven van de te behandelen thema's verwijst de heer Van Tilburgh naar de jaarplanning 2013-2014. Er is een meerjarenplan Katten, met als doel het aantal katten dat in asielen moet worden gedood, te verminderen. Dat kan door de productie te verminderen. Er is een luik zwervkatten dat een actieplan oplegt aan de gemeenten en de modaliteiten voor de identificatie en registratie van katten vaststelt. Katten in asielen moeten vanaf 2012 worden gesteriliseerd en er moet een databank worden aangeduid die de gegevens van eigenaars en katten registreert. De asielverantwoordelijken krijgen een opleiding om de asielen te professionaliseren. Tot slot is ook een reorganisatie van inbeslagneming van dieren gerealiseerd.

De Raad voor Dierenwelzijn is een belangrijk beleidsvoorbereidend orgaan, stipt de heer Van Tilburg aan. Een belangrijk thema is het uitvoeren van de adviezen van de raad. Er is een advies over het onverdoofd slachten van dieren; over het houden van roofvogels; het herzien van de regels voor het houden van dolfinen; het opstellen van de erkenningsvoorwaarden voor paardenasielen; de erkenningsvoorwaarden voor verenigingen die asielhonden invoeren; het verbod op wilde dieren in circussen; het opstellen van een strijdplan tegen erfelijke gebreken bij honden; de opstelling van een lijst van reptielen die nog vrij gehouden kunnen worden, de zogenaamde positieve lijst; de opvolging van de naleving van de verplichte groepshuisvesting van zeugen en de opleiding van slachthuispersoneel.

Het FAVV controleert de voedselketen, de landbouwbedrijven en de slachthuizen, schetst de spreker. In 2013 werden 4500 controles door het FAVV uitgevoerd en 23.000 door dierenartsen met opdracht. Deze laatsten doen voornamelijk op zelfstandige basis controles in opdracht op het dierenwelzijn in slachthuizen. Met iets meer dan drie vte's deed het FAVV dus 4500 controles. De inspectiedienst Volksgezondheid inspecteert de overige dieren. Hun 'key performance index' bedraagt 160 controles per jaar per inspecteur en die wordt overschreden. De taken van het FAVV gebeuren op basis van een samenwerkingscontract met de FOD.

De basiswet is de wet op de dierenbescherming uit 1986 met 45 artikelen en een vijftigtal uitvoeringsbesluiten. Ze werd dertien keer herzien. De meest recente aanpassing handelde over circussen, licht de spreker toe.

Een van de twee adviesorganen die niet vermeld worden in het groenboek is de Dierentuinencommissie, een commissie van experts die advies geeft over de huisvesting van nieuwe dieren in dierentuinen. Deze adviezen gelden voor nieuwe dieren in dierentuinen maar ook voor particulieren die een derogatie aanvragen op het verbod van het houden van bepaalde exotische dieren.

Het tweede adviesorgaan is het Deontologisch Comité dat voor de sector van de proefdieren werkt. Het geeft advies bij de aanvraag van de erkenning van proefdierlabo's en bij het gebruik van niet specifiek gekweekte proefdieren. In overeenstemming met een EU-verordening moet in elke lidstaat een Nationaal Comité worden opgericht.

Het groenboek stelt dat de kritische massa van de dienst te klein is en toch is er een voorstel tot splitsing van de dienst, waarbij de landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren bij Landbouw komen en de rest bij Leefmilieu, merkt de heer Van Tilburgh op. Die opdeling is theoretisch en was oorspronkelijk ook in de Dierenwelzijnswet opgenomen, schetst de spreker, maar dat werd later herzien, want de behoeften van de dieren zijn identiek. Een konijn kan een gezelschapsdier, een landbouwhuisdier en een proefdier zijn. Het onderscheid is onwerkbaar. Het groenboek gaat eraan voorbij dat de controleplaatsen elkaar vaak overlappen. De nutsdieren zitten ook in labo's, exotische dieren worden verkocht in winkels, gezelschapsdieren worden ook in circussen gehouden. Bij de regionalisering moet er naar synergiën worden gezocht, beklemtoont de spreker. De belangrijkste synergiën zitten tussen de thema's zelf. Alle mensen van de dienst Dierenwelzijn hebben een taak, maar kunnen bij afwezigheid van een collega inspringen. Bij het opsplitsen zal men veel kritische massa verliezen, besluit de heer Van Tilburgh.

2.2. Uiteenzetting door de SALV

De heer *Piet Vanthemsche* verwijst naar de adviezen van de SALV en Minaraad over dierenwelzijn. Het enige verschil tussen beide adviezen gaat over de plaats waar het beleidsdomein Dierenwelzijn moet worden ondergebracht, stelt de SALV-voorzitter.

De heer *Koen Carels* schetst vooreerst de huidige situatie: dierenwelzijn met de normering en de controle op diergezondheid en de kwaliteit van dierlijke producten met het oog op het verzekeren van de veiligheid van de voedselketen behoren tot de federale bevoegdheden. Voor de maatregelen van de federale overheid voor dierenwelzijn die een weerslag hebben op het landbouwbeleid van de gewesten, is er een akkoord van de gewestregeringen vereist. Na de zesde staatshervorming wordt die passage geschrapt omdat dierenwelzijn, zowel het opstellen van de regels als de controle, een bevoegdheid van de gewesten wordt. De federale overheid blijft wel bevoegd voor normering en controle van diergezondheid en de kwaliteit van de dierlijke producten voor de voedselveiligheid.

Het groenboek over de zesde staatshervorming is een reflectie- en consultatiedocument, voorbereid door de Vlaamse administraties. Het bevat een analyse van de bevoegdheids-overdrachten en de beleidsopties die Vlaanderen daardoor kan nemen. Het bevat geen beleidsvoorstellen of standpunten. Dierenwelzijn vormt een afdeling in het hoofdstuk over landbouwbeleid, dat deel uitmaakt van het eerste thema, het sociaaleconomisch beleid.

Inzake dierenwelzijn stelt het groenboek voor om de federale beleidsvisie en de instrumenten eerst ongewijzigd over te nemen. Dat is conform de SERV-aanbevelingen om pas na

verloop van tijd met kennis van zaken te beoordelen waar hervormingen nodig zijn. Het groenboek stelt voor om de bevoegdheden als volgt in te kantelen: gezelschaps- en landbouwdieren in het beleidsdomein Landbouw en Visserij en proefdieren en exotische dieren bij Leefmilieu, Natuur en Energie. Daarnaast stelt het voor om de Raad voor Dierenwelzijn te integreren in de SALV, situeert de heer Carels.

Dierenwelzijn is zowel op multilateraal, bij de OIE, als op Europees vlak, bij DG SANCO van de Europese Commissie, aan een entiteit toegewezen. In die entiteiten is de veterinaire expertise van het beleidsdomein gebundeld. Om een stem in dat internationale beleid te behouden, is het ook voor Vlaanderen van belang de expertise maximaal te bundelen en een goede overlegstructuur te creëren, aldus de eerste aanbeveling van de SALV.

Ten tweede vraagt de raad ook duidelijke afspraken met de federale overheid, zeker omdat de grens tussen dierenwelzijn en diergezondheid dun is.

De derde aanbeveling luidt: versterk en bundel expertise inzake dierenwelzijn. Het Departement Landbouw en Visserij heeft al heel wat expertise over dierenwelzijn. De afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling verzorgt demonstraties en vorming, verstrekt subsidies aan erkende fokkersverenigingen en aan onderzoek naar de fokkerij. Het Agentschap voor Landbouw- en Visserij geeft via het VLIF steun voor versnelde aanpassingen in het kader van dierenwelzijn. Het ILVO voert heel wat onderzoek naar dierenwelzijn. De SALV vraagt om de expertise te bundelen vanuit deze bestaande situatie. De Minaraad vraagt om te onderzoeken of dierenwelzijn niet beter ondergebracht wordt bij het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De Minaraad argumenteert dat dierenwelzijn vaak ingaat tegen de belangen van de landbouwsector en dat dierenwelzijnsbeleid meer omvat dan enkel het welzijn van landbouwdieren.

Op de vierde plaats wijst de SALV op het belang van een raad voor dierenwelzijn in Vlaanderen. De adviesraad is het eens met het groenboek om die raad te integreren in de SALV. De raad voor dierenwelzijn wordt dan een technische werkcommissie met een brede maatschappelijke samenstelling, voorzien van de nodige wetenschappelijke onderbouwing en met garanties voor een onafhankelijke adviesverlening.

De controle op dierenwelzijn voor landbouwdieren wordt nu met een protocol uitbesteed aan het FAVV. De SALV vraagt om de werkwijze te behouden door een protocol af te sluiten tussen de Vlaamse overheid en het FAVV om dubbele of bijkomende controles te vermijden.

2.3. Uiteenzetting door GAIA

De belangrijkste zorg van GAIA is dat dierenwelzijn, na meer dan vijftien jaar onder de FOD Volksgezondheid te ressorteren, opnieuw terecht zou komen bij Landbouw, aldus de heer *Michel Vandenbosch*. Ook de meerderheid van de Raad voor Dierenwelzijn, met uitzondering van de landbouworganisaties, is daar trouwens tegen gekant. GAIA wordt daarin gesteund door 49 andere Vlaamse verenigingen voor dierenwelzijn, dierenbescherming en dierenopvang, stelt de spreker.

Dierenwelzijn beleidsmatig en normerend bij Landbouw onderbrengen, zal volgens GAIA in de praktijk betekenen dat dierenwelzijn voor landbouwdieren door een landbouw-economische bril en voor andere dieren door economische contactlenzen zal bekeken worden. GAIA vreest dat dierenwelzijn daardoor systematisch, ten opzichte van welke andere belangen dan ook, het onderspit zal moeten delven en nog nauwelijks merkbaar zal verbeteren. Mogelijk wordt de klok op sommige terreinen zelfs teruggedraaid, vreest de heer Vandenbosch.

Sinds dierenwelzijn in 1999 een bevoegdheid werd van de minister van Volksgezondheid, heeft het beleid dierenwelzijn meer en meer naar waarde geschat, onder meer door meer oog te hebben voor de toegenomen maatschappelijke gevoeligheid voor dierenleed. Op vijftien jaar tijd heeft dat geleid tot een positieve dynamiek in wetgeving en praktijk. Daarbij heeft België zich meer dan eens ontpopt tot baanbreker, wiens voorbeeld gevolgd werd door andere EU-lidstaten en zelfs door de EU.

Dierenwelzijn is zeker ook een kwestie van mentaliteit en de basishouding tegenover de mens-dierrelatie, stelt de spreker. De invalshoek dient diergericht te zijn en zowel de fysieke als de mentale gezondheid voor ogen houden. De basisdoelen van de kaderwet van 14 augustus 1986 verwijzen daar trouwens naar, maakt de heer Vandenbosch duidelijk. De wet beoogt immers dieren te beschermen tegen daden van menselijke wreedheid en het welzijn van dieren in eerder psychische zin actief te bevorderen. Meer dan enkel het manifeste leed wegnemen, houdt dat ook in de levenskwaliteit van de dieren verbeteren. Zal de landbouweconomische aanpak niet elke diergerichte invalshoek die los staat van de economische belangen, van te voren versmachten? GAIA vreest dat, als dierenwelzijn onder Landbouw ondergebracht wordt, zowel het beleid, de administratie als de inspectie elke daadwerkelijke vooruitgang afremmen of zelfs tegenhouden. Op vermoedelijk de veehouderijsector na, en andere, louter voornamelijk economisch, of traditie- en folklore-gerichte actoren, is dat niet in overeenstemming met de verwachtingen van het gros van de samenleving over dierenwelzijn en mens-dierrelaties, meent de spreker.

Dierenwelzijn artificieel opsplitsen en onderbrengen bij verschillende administraties is evenzeer een slecht idee. De wetgever heeft trouwens in 1995 komaf gemaakt met de kunstmatige en wetenschappelijk onzinnige opdeling in landbouwdieren, gezelschapsdieren, proefdieren enzovoort. Dierenwelzijn moet in zijn geheel bij een enkele administratie worden ondergebracht, maar niet onder Landbouw, is de stelling van de GAIA-voorzitter. Op die manier is een beleidsvisie mogelijk waarin het dierenwelzijn centraal staat maar ook andere belangen kunnen worden afgewogen, rekening houdend met recente wetenschappelijke bevindingen of ethische perspectieven, wijzigende maatschappelijke normen en waardenpatronen voor de omgang met dieren.

De Raad voor Dierenwelzijn heeft in zijn huidige vorm te goed gefunctioneerd om hem te laten degraderen tot een aan de SALV toegevoegde obligate praatbarak zonder impact, meent de spreker. Het moet een volwaardig en autonoom adviesorgaan blijven met behoud van zijn huidige samenstelling. Er wordt ook uit het oog verloren dat heel wat dieren niet in de landbouw gebruikt worden. Het groenboek rept niet over het Deontologisch Comité – dat oordeelt over dieren die voor proeven gebruikt worden –, het houden van wilde dieren en de Dierentuincommissie. Om het dierenwelzijn veilig te stellen, is een goed functionerende, autonome inspectiedienst nodig die bij zijn controles het dierenwelzijn voorop stelt, en voldoende personeel en gezag heeft.

Het aantal klachten bij de cel Dierenwelzijn of de inspectie Dierenwelzijn is de afgelopen twintig jaar sterk gestegen, deelt de spreker mee. Daarbij komt dat veehouderijbedrijven, verzamelplaatsen, labo's, dierenhandelszaken, slachthuizen, tijdelijke slachtplaatsen, dierenfokkerijen enzovoort, in totaal duizenden locaties, gecontroleerd moeten worden. Om die reden moeten de federale inspecteurs die nu in Vlaanderen actief zijn, overgeheveld worden naar het Vlaamse niveau, maar moeten er ook bijkomende inspecteurs aangeworven worden, zeker als het FAVV zijn huidige controletaken niet onverminderd zou voortzetten.

Bij de Europese Commissie is dierenwelzijn toevertrouwd aan de commissaris voor Volksgezondheid en Consumentenbescherming. GAIA pleit ervoor om ook op regionaal niveau

de bevoegdheid onder te brengen bij Volksgezondheid en/of Welzijn. Daar heeft dierenwelzijn de mogelijkheid om als volwaardige bevoegdheid in een veel breder perspectief te worden benaderd, geïntegreerd in een duurzaam ontwikkelingsdenken en in voedings- en zorgethiek. Concepten als levenskwaliteit en autonomie kunnen, zinvol toegepast op de specifieke aard van dieren, een frisse dynamiek op gang brengen die dierenwelzijnbevorderend werkt. Ook de Minaraad denkt in die richting, stipt de heer Vandenbosch aan. Dierenwelzijn onder Welzijn tilt het thema naar een hoger aandachtniveau, in lijn met het maatschappelijke belang dat vandaag aan dierenwelzijn – veel omvattender dan enkel het welzijn van nutsdieren – wordt gegeven. Een opsplitsing van de bevoegdheid tussen twee ministers of administraties zal onwerkbaar blijken, aldus de heer Vandenbosch.

Voorts benadrukt de spreker dat vijftig Vlaamse dierenwelzijnsorganisaties en evenveel in het Franstalige landsgedeelte willen dat dierenwelzijn niet opnieuw terechtkomt bij de minister van Landbouw of bij de administratie Landbouw. Ongesplitst kan het eventueel ook bij Leefmilieu progressie maken, ook dan kan de benadering maatschappelijk breder zijn. Nochtans wordt dierenwelzijn soms wat terzijde geschoven bij de huidige aanpak van exoten, de overpopulatie van honden en katten, de verstoring van het leefgebied van inheemse diersoorten en de jachtproblematiek. Als dat verandert, komt er volgens de spreker ruimte voor een diergerichte benadering, zonder dat andere belangen worden uitgesloten.

De vooruitgang of achteruitgang van het dierenwelzijn staat of valt dus met het bevoegdheidsdomein waar het terechtkomt. Beleid en toezicht moeten in lijn liggen met breed gedragen maatschappelijke verwachtingen in een samenleving die gevoeliger is geworden voor dierenwelzijn in al zijn vormen.

2.4. Uiteenzetting door de Raad voor Dierenwelzijn

De heer *Dirk Lips* zegt dat ook de Raad voor Dierenwelzijn adviseert om de bevoegdheid niet te splitsen. Een splitsing zou het beleid en de administratie verzwakken en de kennis spreiden. De heer Lips voegt het belang van de mens-dierrelatie toe aan de al genoemde argumenten. De meeste mensen bekijken dierenwelzijn vanuit hun eigen ervaringen met gezelschapsdieren, want ze komen weinig in contact met nutsdieren. Maatschappelijk is het belangrijk dat er voor alle diergroepen een goed beleid is, wat minder waarschijnlijk is bij een opdeling.

Dat iedereen de Raad voor Dierenwelzijn wil behouden, verheugt de spreker. De raad heeft een bureau van vijf wetenschappers die verbonden zijn aan een Belgische universiteit en onbezoldigd de kar trekken. Ze zorgen ervoor dat de adviezen wetenschappelijk correct zijn, ook al betekent dat vaak gewoon het erkennen dat er voor een bepaald aspect geen wetenschappelijke argumenten te vinden zijn. Daarnaast stimuleert en leidt het bureau de werking van de raad en verzorgt de samenwerking met de administratie. De raad beschikt ook over twee uitstekende voltijdse wetenschappelijke medewerkers, stipt de spreker aan.

De raad zelf bestaat uit vertegenwoordigers van relevante verenigingen: producenten van hobbydieren en gezelschapsdieren, dierenartsen, dierenwelzijnsorganisaties, en de leden van het bureau. De raad streeft altijd naar een consensusadvies. Dat heeft het voordeel van de duidelijkheid, voor maatschappij en politici. Als er een adviesvraag komt, of de raad beslist zelf om over een aangelegenheid advies uit te brengen, wordt er doorgaans een werkgroep samengesteld met maximaal tien leden en een bureaulid als voorzitter. De leden van de raad kunnen zich kandidaat stellen voor een werkgroep. Er wordt nauwlettend gewaakt over de evenwichten tussen de talen, de belangen, de sectoren en de wetenschappers. De werkgroep moet een wetenschappelijk onderbouwd en maatschappelijk gedragen consensusadvies opstellen. Dat kan heel wat tijd vergen, maar omdat de leden de

zaak serieus nemen, verdedigen ze die consensusadviezen, zelfs als die tegen hun belangen ingaan.

De raad begint een dossier altijd met een wetenschappelijke en bedrijfsmatige stand van zaken op te stellen. Die rapporten zijn publiek. Uit contacten met andere raden en administraties voor dierenwelzijn in Europa meent de spreker te mogen afleiden dat de raad aan de top staat op het vlak van kwaliteit van de adviezen. Vlaanderen zou best dergelijke raad behouden, stelt de heer Lips. Naast de raad bestaan er ook het Deontologisch Comité en de Dierentuincommissie. Het groenboek zegt daar niets over, maar het zou jammer zijn als op dat vlak er geen evolutie meer zou zijn, aldus de voorzitter van de Raad voor Dierenwelzijn.

Wetten hebben geen zin zonder controle, merkt de spreker op. Een goede inspectie kan veel meer betekenen voor het dierenwelzijn dan nieuwe wetten. Als het FAVV inderdaad slechts drie voltijdsequivalenten heeft om het welzijn van alle landbouwdieren te controleren, is dat een schande, merkt de heer Lips op. Meer synergie beperkt de kosten, daar kan niemand tegen zijn. De raad pleit voor degelijke opleidingen als inspecteurs een niet-vertrouwd terrein moeten inspecteren. De opleiding moet ook het engagement van de inspecteurs aanwakkeren om het belang van dierenwelzijn te verdedigen. De controle op het welzijn van niet-landbouwdieren moet even ernstig genomen worden.

De heer Lips heeft persoonlijk ervaren dat het een goede administratie is, maar de meerderheid van de raad is van oordeel dat dierenwelzijn beter niet onder de landbouwadministratie valt. De reden is de vrees dat zij, bij een waardenconflict, de landbouweconomische waarde zal laten doorwegen. En dierenwelzijn van productiedieren is sterk verbonden met waardenconflicten.

Sommige leden vragen ook om erover te waken dat de federale onderzoeksmiddelen niet alleen aan landbouwhuisdieren besteed worden. Het groenboek zegt daar niets over, besluit de heer Lips.

2.5. *Bespreking*

Alle sprekers pleiten voor het versterken en bundelen van de expertise, wat in tegenspraak is met het groenboek, dat op dat punt dus beter aangepast wordt, meent de heer *Hermes Sanctorum*. Daarnaast vraagt iedereen voldoende oog voor inspectie, want wetten hebben inderdaad weinig zin zonder goede controle.

Aan de heer Van Tilburgh vraagt het lid of de administratie een verschil in aanpak heeft gemerkt tussen de periode voor en na 1999. Regionalisering van dierenwelzijn krijgt heel wat kritiek, maar houdt volgens de heer Sanctorum ook heel wat kansen in. De kaderwet van 1986 is verouderd, de wetenschappelijke inzichten zijn danig geëvolueerd, meestal in het voordeel van het dier. Ziet de heer Van Tilburgh ook kansen bij de regionalisering van de bevoegdheid?

Het lid vermoedt dat de SALV, gezien zijn samenstelling, de neiging heeft om economische belangen te laten primeren. Hoe denkt de Raad voor Dierenwelzijn over zijn onderbrenging bij de SALV? Is de raad voorstander van een volledig autonome dierenwelzijnsraad?

Mevrouw *Tine Eerlingen* vraagt de heer Van Tilburgh naar een overzicht van de huidige problemen en hun eventuele oplossingen bij een regionalisering. Onder welke administratie valt dierenwelzijn het best volgens de heer Van Tilburgh? Zullen de dertien overgedragen inspecteurs volstaan voor alle controles? Is het mogelijk om de controle onder te brengen bij de Vlaamse inspectiedienst, of blijft ze beter bij het FAVV?

De heer *Jan Verfaillie* wijst erop dat bij de regionalisering maar 80 percent van de middelen overgedragen wordt. De volgende Vlaamse Regering zal dus ook financiële keuzes moeten maken. Hoe kan Vlaanderen met zo weinig mogelijk kosten een efficiënt dierenwelzijnsbeleid gestalte geven?

Mevrouw *Danielle Godderis-T'Jonck* vraagt wat de heer Lips zelf denkt over de onderbrenging van de Raad voor Dierenwelzijn bij de SALV. Wat zijn de alternatieven? Kan de raad zelfstandig blijven bestaan?

De heer *Jurgen Vanlerberghe* vraagt hoe de parlementscommissie voorstellen kan doen om het groenboek aan te passen, zodat minstens duidelijk is dat versnippering niet wenselijk is. Daarnaast ontbreken er bepaalde aspecten zoals de Dierentuincommissie. Het groenboek dient aandacht te besteden aan alle facetten en een of meerdere oplossingsrichtingen aan te geven, stelt het lid.

Daarnaast is er het potentieel waardenconflict tussen economische belangen en dierenwelzijn en de vrees dat de landbouwadministratie de economische belangen zal laten primeren. De heer Vanlerberghe mist het wederwoord van de administratie hierover. Aan diegenen die voorstander zijn om dierenwelzijn bij Landbouw onder te brengen, vraagt de spreker hoe omgegaan kan worden met het waardenconflict.

Mevrouw *Tinne Rombouts* vindt het verhelderend dat de sprekers ruimer gekeken hebben dan enkel het groenboek. Het lid is blij met de eensgezindheid om samen te ijveren voor een krachtig dierenwelzijnsbeleid. Dat de samenleving gevoeliger is voor dierenwelzijn, blijkt duidelijk.

Iedereen is ook tegen een opsplitsing, niet alleen om efficiëntieredenen maar ook om de ervaring en kennis niet te versnipperen. Wat ook duidelijk blijkt, is dat de Raad voor Dierenwelzijn een belangrijk orgaan is, merkt mevrouw Rombouts op. De nood aan een goede inspectie is een ander punt van eensgezindheid.

Over de administratie waar dierenwelzijn thuishoort, is er geen eensgezindheid, maar dat is een middel en geen doel. Het lid wijst erop dat Vlaanderen, binnen de grenzen van zijn bevoegdheden, toch al heel wat gedaan heeft voor dierenwelzijn. De al te economische invalshoek van het beleidsdomein Landbouw en Visserij en de ervaringen met de jachtbeslissingen van het beleidsdomein Leefmilieu, jagen sommige sprekers blijkbaar schrik aan. Mevrouw Rombouts stelt zelf dan weer de ervaring van de administratie Welzijn over dierenwelzijn ter discussie. Schrik is echter de slechtste raadgever. Een sterk dierenwelzijnsbeleid is evenwichtig en betreft alle partners op een gelijkwaardige manier. Wat kan dat volgens de panelleden garanderen, los van de administratie die ervoor bevoegd wordt?

De heer *Dirk Peeters* vraagt aan alle panelleden hoe het dier beter wordt van de regionalisering van dierenwelzijn. Welke voorwaarden moeten daarvoor voldaan worden?

Dat een ambtenaar van het beleidsdomein Landbouw en Visserij per definitie minder aandacht zou hebben voor de levenskwaliteit van dieren, gelooft de heer *Jos De Meyer* niet. Veel hangt af van de mentaliteit en die is niet per definitie afhankelijk van de administratie waar iemand werkt. Het klopt ook niet dat een Raad voor Dierenwelzijn onder de SALV een obligate praatbarak wordt. De SALV heeft altijd blij gegeven van goed en grondig werk. Als de raad onder de SALV terechtkomt, is het evident dat de samenstelling ervan verruimd wordt, besluit het lid.

De heer *Eric Van Tilburgh* ziet een grote maatschappelijke evolutie sinds 1999. Ministers van Landbouw waren destijds verbaasd over het grote aandeel van dierenwelzijn in hun takenpakket. De bijkomende wetgeving en aandacht sindsdien heeft niet alleen te maken met de overheveling naar Volksgezondheid, maar ook met de aanwerving van extra personeel. Nu zijn er te weinig inspecteurs in vergelijking met het aantal klachten, stelt de spreker, maar in Nederland blijkt dat de aanwerving van bijkomende inspecteurs vaak ook het aantal klachten doet stijgen. 160 controles per jaar per inspecteur is heel veel, want daarbij hoort ook pv's opstellen, dieren in beslag nemen (2500 per jaar) en overleggen met het parket.

In de veronderstelling dat er nu een federaliseringsoperatie zou lopen, dan zou de heer Van Tilburgh Landbouw overhevelen. Die administratie staat in voor divulgatie en voor wetenschappelijk onderzoek. Ook Leefmilieu zou dan op het verlanglijstje staan, want dit beleidsdomein verleent de milieuvergunningen. Iemand kan 49 katten houden zonder milieuvergunning, terwijl de inspectie vaak bij dat soort situaties dierenverwaarlozing vaststelt. Daarnaast is opleiding in dierenwelzijn bijzonder belangrijk, zowel voor landbouwers als asielhouders, en soms wordt het zelfs geopperd voor hondeneigenaars. Dat zijn de kansen die meer homogene bevoegdheden bieden: kunnen interveniëren in aanverwante domeinen zoals de jachtregelgeving. Net zoals sommige federale aspecten voor Vlaanderen mistig zijn, is voor de federale administratie ook niet alles van de Vlaamse praktijk duidelijk, bijvoorbeeld de samenwerking tussen Milieu, Landbouw en Onderwijs, merkt de spreker op. Zijn er net als op federaal vlak officiële toelatingen nodig, of verloopt dat vlotter?

Het is volgens de heer Van Tilburgh niet aan hem om uitspraken te doen over de zin van de regionalisering van dierenwelzijn. Mogelijk nadeel is dat er in de landsdelen andere regels zullen gelden. Daarentegen wordt het mogelijk om meer rekening te houden met de regionale gevoeligheden. Wilde dieren als huisdier is bijvoorbeeld een veel heter hangijzer in Wallonië dan in Vlaanderen. Als de onderhandelingen met een van de gewesten stoken, zoals bij de invoering van een onderdeel over dierenwelzijn in de jachtopleiding, staat de federale administratie voor een muur. Voortaan kan elk gewest dat voor zich beslissen.

Net als de Europese Commissie, die in haar dierenwelzijnsstrategie voor de komende vijf jaar geen nieuwe wetgeving wil, wil de administratie Dierenwelzijn wetgevende rust. Nieuwe wetgeving heeft geen zin zonder goede controle. Vooreerst moet de inspectie beter, maar ook de communicatie is voor verbetering vatbaar. De spreker heeft er geen zicht op welk Vlaams departement best geschikt is voor communicatieve ondersteuning.

De vraag of de inspectie best bij het FAVV blijft, is voor de heer Van Tilburgh moeilijk te beantwoorden. Vanuit efficiëntieoogpunt is het best om de controle te laten doen door een instantie die inspecteurs in dienst heeft. Het is zinloos om een extra dierenarts voor dierenwelzijn aan te stellen in de slachthuizen terwijl er al een van het FAVV werkt. De controles van het FAVV zijn geïntegreerd, beoordelen voedselveiligheid, diergezondheid en ook dierenwelzijn. De spreker kent echter de controlepunten van de Vlaamse landbouwadministratie niet.

Of het dier beter wordt van de regionalisering, is een even moeilijke vraag. Het Belgische dier niet, maar hopelijk het Vlaamse wel. De cel Dierenwelzijn zal graag samenwerken met de Vlaamse departementen en hopelijk synergieën vinden. De heer Van Tilburgh koestert het idee dat zijn cel goed zal functioneren ongeacht het departement. Uiteindelijk heeft de minister altijd het laatste woord.

Het is duidelijk dat de landbouwadministratie de voornaamste hand had in het groenboek en dat dierenwelzijn voor haar een aantrekkelijke bruid is en blijkbaar minder voor andere administraties. Die hebben allicht werk genoeg en zijn dus begrijpelijkerwijze niet direct vragende partij voor een nieuwe dienst. Voor Landbouw is dierenwelzijn de missing link. Of de interesse daar enkel uit voortvloeit, of omdat de cel Dierenwelzijn een stoorzender was, kan de heer Van Tilburgh niet beoordelen. Proefdierlabo's, dierentuinen, grote hondenkwekers of grote dierenhouders hebben een milieuvergunning nodig. De meest geschikte administratie voor dierenwelzijn lijkt de spreker om die redenen dan ook de administratie Leefmilieu.

De heer *Piet Vanthemsche* is zijn toespraak in het Federale Parlement in 2011, ter gelegenheid van 25 jaar wet op het dierenwelzijn, geëindigd met de woorden: "Ik hoop dat we ons over tien jaar niet moeten afvragen waar een dier het gelukkigst is, in Vlaanderen, Wallonië of Brussel.". De beslissing is echter genomen en Vlaanderen moet het beste maken van zijn nieuwe bevoegdheid. Er zijn heel wat synergieën mogelijk, maar er is ook wat koudwatervrees. In opdracht van de Vlaamse Regering heeft de heer Vanthemsche de regionalisering van de landbouwbevoegdheid begeleid in 2001 en dat was toen niet anders.

Bij de gedreven woorden van de heer Vandenbosch, zijn gerespecteerde tegenstander, heeft de heer Vanthemsche twee opmerkingen. De vertegenwoordiger van GAIA beschrijft de landbouw als een economische sector met veel folklore en traditie, nochtans is de Vlaamse landbouw geen retrograde sector. Voorts is de SALV geen praatbarak, beklemtoont de spreker.

Gelijk welke administratie zal een waardenafweging moeten maken, stelt de spreker. Ook de politiek maakt voortdurend een afweging tussen economie en welzijn, tussen economie en ecologie. Ook het debat tussen vertegenwoordigers van landbouworganisaties of organisaties met andere waarden is constant aan de gang. In het advies van de SALV staat niet dat dierenwelzijn per se onder de landbouwadministratie moet worden ondergebracht. Wel vraagt de adviesraad niet te vergeten dat er al Vlaamse administraties zijn die zich met dierenwelzijn bezighouden en om daaruit rationele conclusies te trekken. De reden waarom dierenwelzijn in de meeste landen onder Landbouw ressorteert, is precies dat die administraties over veterinaire diensten beschikken. Dierenwelzijn beoordelen vergt in de eerste plaats veterinaire expertise, aldus de spreker. De zesde staatshervorming moet voorbereiden op de toekomst en een Vlaams veterinair kenniscentrum opzetten. Het blijft de spreker gelijk waaronder dierenwelzijn ressorteert, als het maar werkt. Ook de landbouwsector heeft belang bij een goed werkende overheid die voldoende inspraak en overleg toestaat en oog heeft voor zijn problemen. De landbouwsector heeft eveneens belang bij voldoende inspecties zodat hij kan aantonen de normen te respecteren. Een corporatistische reflex voor dierenwelzijn onder de knoet van Landbouw, die dan de economische belangen laat zegevieren, zou niet slim zijn, besluit de heer Vanthemsche.

De heer *Michel Vandenbosch* leert uit de ervaringen van de voorbije jaren dat op het vlak van dierenwelzijn de landbouwsector, en dan vooral bepaalde takken van de veehouderij, systematisch op de rem gaat staan. Overleg heeft enkel tot moeizaam afgedwongen vooruitgang geleid. Controle en bestraffing van overtredingen zijn inderdaad belangrijk maar dat betekent volgens de spreker niet dat er geen betere wetgeving nodig is. Desalniettemin heeft hij alle begrip voor de frustratie van de inspecteurs die al selectief moeten zijn in hun controles en dan af en toe nog tijd verspillen aan ongegronde klachten.

Dierenwelzijn mag niet gereduceerd worden tot fysiek welzijn, al dan niet in functie van productieoverwegingen. Levenskwaliteit is ook voor een dier veel omvattender. Onaangepaste leefomstandigheden hebben ook een invloed op het dierengedrag. Dat wordt in een

landbouwcontext al te vaak over het hoofd gezien, omdat de sector vooral oog heeft voor de fysieke gezondheid in functie van de kwaliteit van het dierlijk product, meent de heer Vandenbosch. Om die redenen pleit de spreker voor een brede kijk.

De visie en wetenschappelijke inzichten op dierlijk welzijn zijn de afgelopen twintig jaar grondig gewijzigd. In het landbouwbeleid staat landbouw centraal, bij dierenwelzijn het dier. Dat sluit andere belangen, ook economische, niet uit bij de afweging. Tot slot benadrukt de spreker dat hij zich helemaal niet minachtend uitlaat over de SALV. Die raad levert ongetwijfeld goed werk, maar heeft weinig ervaring met dierenwelzijn in al zijn facetten.

De heer *Dirk Lips* vindt het op zich een goede zaak dat met de Raad voor Dierenwelzijn een groep naar Vlaanderen overkomt die probeert om met respect voor elkaar rationeel de zaken te bediscussieert. Dierenwelzijn onder de landbouwadministratie is niet per definitie slecht. Zoals ook een Raad voor Dierenwelzijn onder de SALV hem niet automatisch reduceert tot een praatbarak. Voorwaarde is wel dat de SALV verruimd wordt.

De meerderheid van de raadsleden zou liever niet onder Landbouw ressorteren omdat ze vrezen dat bij de waardenafweging de economische landbouwbelangen zullen primeren. De raad wil dat risico liever niet nemen. Daarbij komt nog dat een minister graag scoort bij diegenen voor wie hij beleid voert. Als de discussie tussen twee ministers gaat, is de kans groter dat de kwestie tot op het publieke forum geraakt en niet beperkt blijft tot de interne keuken van een administratie.

Persoonlijk denkt de heer Lips dat, als de middelen gereduceerd worden tot 80 percent, de diensten dan beter zelf beslissen waarop ze besparen. Voor de inspectie is synergie zeker mogelijk, als er maar voldoende aandacht gaat naar goede opleidingen en goede coaching. Een andere optie is de weinig realistische optie dat het FAVV alle inspecties aankan met drie personeelsleden.

De Raad voor Dierenwelzijn kan niet helemaal onafhankelijk functioneren, meent de spreker. De raad heeft behoefte aan een intense samenwerking met de administratie voor dierenwelzijn. Wil hij kwaliteit blijven leveren, moeten er ook personeelsleden voor vrijgesteld worden, zoals nu de twee medewerkers. Mocht het niet zo gevoelig liggen, zou de twijfel over de administratie waarbij dierenwelzijn hoort – aangezien welzijn in de naam staat – niet lang aanslepen, aldus de spreker.

De belangrijkste garanties voor een goed beleid zijn zeker niet in eerste instantie de overkoepelende administratie, hoewel het een degelijke administratie dient te zijn die voldoende kritische massa heeft en internationaal, op zijn minst Europees, contacten heeft. De wetenschappelijke kennis over dierenwelzijn geldt overal. Er is ook al een samenwerking tussen de Europese raden voor dierenwelzijn en tussen de administraties. Een volgende garantie is een onafhankelijke raad met wetenschappelijke medewerkers. Ten derde is een degelijke, voldoende bemande, goed opgeleide, goed gecoachte inspectie nodig met duidelijke doelstellingen die ook geëvalueerd worden, besluit de heer Lips.

De heer *Michel Vandenbosch* illustreert de vrees die ontstaat als dierenwelzijn onder Landbouw zou ressorteren en wijst erop dat de federale Dierenwelzijnswet het blokstaarten van trekpaarden niet toelaat. Toch worden zowat alle trekpaarden geblokstaart zonder enige veterinaire noodzaak. Vlaanderen deelt desondanks ook aan geblokstaarte trekpaarden veulenpremies uit, ondanks een vraag van de federale minister bevoegd voor het dierenwelzijn om dat niet te doen. Dat bewijst dat de vrees van de meeste leden van de Raad voor Dierenwelzijn niet uit de lucht gegrepen is, besluit de spreker.

De heer *Piet Vanthemsche* repliceert dat de Belgische trekpaarden niet noodzakelijk landbouwproductiedieren zijn. Het voorbeeld bewijst alleen maar dat er veel ruimte tot vooruitgang is bij de regionalisering van de bevoegdheid.

Het groenboek ging ervan uit dat de Raad voor Dierenwelzijn in een strategische adviesraad van de Vlaamse overheid zou worden ingebed. De SALV heeft dat opgepikt en de voorwaarden ervoor trachten te omschrijven. Het is evident dat de nieuwe raad voor dierenwelzijn een andere samenstelling zal kennen dan de SALV. Het is even evident dat de expertise van de medewerkers en een goed werkend secretariaat van essentieel belang zijn. Ten derde is het evident dat de raad op een onafhankelijke manier werkt. De Vlaamse situatie is heel verschillend van de beleidsraden van de federale overheid. Daar wordt advies gegeven voor er politieke besluitvorming is, terwijl in Vlaanderen de politiek eerst een discussie voert, waarna de adviesraden advies geven over een politiek project, besluit de heer Vanthemsche.

Jos DE MEYER,
voorzitter

Tinne ROMBOUTS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ALV	Agentschap voor Landbouw en Visserij
BBL	Bond Beter Leefmilieu
BIRB	Belgisch Interventie- en Restitutiebureau
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
COREPER	Comité van Permanente Vertegenwoordigers
CSA	Comité spécial Agriculture
CVO	Chief Veterinary Officers
DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
DG	directoraat-generaal
DG AGRI	Directorate-General for Agriculture and Rural Development (directoraat-generaal bij de Europese Commissie)
DG SANCO	Directorate-General for Health and Consumers (directoraat-generaal bij de Europese Commissie)
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FOD	Federale Overheidsdienst
FVO	Food and Veterinary Office
GAIA	Global Action in the Interest of Animals
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
IAVA	Interne Audit van de Vlaamse Administratie
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
KB	koninklijk besluit
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
LV	Landbouw en Visserij (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
OIE	World Organisation for Animal Health
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent
WHO	Wereldhandelsorganisatie